

Πρόταση Διαμόρφωσης Κατευθύνσεων

της Εθνικής Αναπτυξιακής
Στρατηγικής 2021-2027 για την
Περιφέρεια Κεντρικής
Μακεδονίας

31 Οκτωβρίου 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΗΣ Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	1
Εισαγωγή: Η κρίση και η θέση του παραγωγικού συστήματος της Κ. Μακεδονίας ως προς την Ευρώπη και τη χώρα	1
Στόχος Πολιτικής 1: Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.	3
Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων	5
Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ	7
Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων	9
Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών	11
Κύρια πορίσματα ανά Στόχο Πολιτικής	14
2. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΕΜΠΟΔΙΑ Η/ΚΑΙ ΑΣΤΟΧΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΔΕΙΧΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	15
3. ΚΥΡΙΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΟΥΣ	19
4. ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021–2027	29
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Υπολογισμός χρηματοδοτικών αναγκών	διακριτό τεύχος
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Πίνακες και Διαγράμματα	διακριτό τεύχος

1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΗΣ Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Εισαγωγή: Η κρίση και η θέση του παραγωγικού συστήματος της Κ. Μακεδονίας ως προς την Ευρώπη και τη χώρα

Ως σημαντικότερο συνολικό ζήτημα εντοπίζεται η υποχώρηση της παραγωγικής θέσης της Περιφέρειας στην Ευρώπη (και σε ορισμένες περιπτώσεις και στη χώρα). Παρά την έντονη προσπάθεια που καταβλήθηκε για αντιστροφή της κρίσης, αντιμετώπιση των πιο άμεσων συνεπειών της και ενδυνάμωση των αναπτυξιακών πλεονεκτημάτων της ενόψει της ανάκαμψης, τα προβλήματα παραμένουν έντονα. Αυτό οφείλεται, κατά πάσα ένδειξη, στη βιαιότητα της κρίσης που δεν είχε αποτιμηθεί επαρκώς κατά την εκδήλωση της το 2009, στην επιμήκυνση της ύφεσης και μετά το 2014, στην αδυναμία των μέσων που οι Περιφέρειες διαθέτουν για να αντιστρέψουν μόνες τους μακρόχρονες και δομικές αδυναμίες που δρουν από δεκαετίες ιδίως στο πλαίσιο δημοσιονομικής στενότητας και, τέλος, στην εξάρτηση της αναπτυξιακής πολιτικής που μπορεί να χαράξει και να ασκήσει η Περιφέρεια από τις οριζόντιες εθνικές πολιτικές οι περισσότερες από τις οποίες δεν ήταν ή και εξακολουθούν να μην είναι περιφερειακά στοχευμένες.

Η θέση της Κεντρικής Μακεδονίας στο ευρωπαϊκό περιβάλλον υποχώρησε δραματικά στην τελευταία δεκαετία. Το 2008-16 το συνολικό ΑΠΠ μειώθηκε κατά 27,2% (στην ΠΕ Θεσσαλονίκης κατά 29,3%) και σήμερα αντιπροσωπεύει 0,16% του συνολικού ΑΕΠ της ΕΕ (έναντι 0,25% το 2008) και, ενδεικτικά, 5,81% της Βαυαρίας, 13,76% της Κωνσταντινούπολης, 15,57% της Καταλωνίας, 31,30% Δουβλίνου, 49,74% της Λισσαβόνας, 70,17% της Σμύρνης, 79,86% του Βουκουρεστίου. Σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ, έχει χάσει συνολικά 21 μονάδες ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ (53 το 2017 από 74 το 2009), δηλαδή όλη τη σχετική πρόοδο της περιόδου 1986-2008. Η χειρότερη επίδοση της ήταν το 2009-14 (τρίτη χειρότερη στην Ελλάδα), ενώ το 2014-17 παρουσίασε σχετική βελτίωση (τρίτη καλύτερη επίδοση). Ως προς την Αττική, η σχετική της θέση παρέμεινε αμετάβλητη (από το 0,599 στο 0,586 του κ.κ. ΑΕΠ της Αττικής). Το 2016, το κ.κ. ΑΕΠ της Κ. Μακεδονίας ήταν στο 23% του μέσου όρου των 10 πλουσιότερων Περιφερειών της ΕΕ ενώ ήταν στο 33% το 2008.¹

Η κρίση και η επιμήκυνση της ύφεσης είχαν ως συνέπεια χειρότερηση της δημογραφικής κατάστασης. Από το 2011 εμφανίζει μείωση πληθυσμού πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, αν και η εξέλιξη ήταν καλύτερη από 7 άλλες Περιφέρειες (Δ. Μακεδονία, Αττική, Δ. Ελλάδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Ήπειρος, Ιόνια). Συνεχίζεται η γήρανση, ανακάμπτει αργά το ποσοστό απασχόλησης και παραμένει σε χαμηλά επίπεδα ο δείκτης αντικατάστασης του ενεργού πληθυσμού, ενώ μειώνεται το ποσοστό ανεργίας αλλά εξακολουθεί να είναι σε υψηλά επίπεδα, ιδίως σε σύγκριση με την ευρωπαϊκή εξέλιξη.²

Οι εξαγωγές στην Περιφέρεια αντιστάθμισαν τη μείωση της εσωτερικής ζήτησης σε βαθμό υψηλότερο από το μ.ό. της χώρας (εξαγωγική επίδοση 2015: 17,2% στην Περιφέρεια, 16% στη χώρα, 14,7% στην Αττική) αλλά η εξαγωγική δραστηριότητα υστερεί με αύξηση μόνο 6% το 2013-17 (τρίτη χειρότερη επίδοση Περιφέρειας) έναντι 18,7% της χώρας και 25,5% της Αττικής. Παρά ταύτα, εμφανίζει ακόμη ελεγχόμενο εμπορικό έλλειμμα (αύξηση 2,3% μόνο, έναντι 13,1% στην Αττική και 14,5% στη χώρα). Βασικότερο πρόβλημα όλων παραμένει η μείωση των επενδύσεων: το 2008-16 ο ετήσιος ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου μειώθηκε 60,68%, επίδοση ελαφρά καλύτερη από το μ.ό. της χώρας, την Αττική και 7 Περιφέρειες αλλά έως διπλάσια χειρότερη από άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες με συγκρίσιμο οικονομικό μέγεθος. Η μείωση ήταν μεγαλύτερη του μ.ό. της χώρας το 2008-10 και σχετικά μικρότερη το 2010-14 ενώ από το 2014 εμφανίζεται μικρή αύξηση ελαφρώς καλύτερη από το μ.ό. της

¹ Βλ. Πίνακες 1 και 2, στο Παράρτημα II

² Βλ. Πίνακα 3, στο Παράρτημα II

χώρας αλλά στο ¼ αυτής στην Αττική. Η επίπτωση στην ήδη χαμηλή παραγωγικότητα ήταν σημαντική και η Κ. Μακεδονία ξαναβρίσκει τη σχετική επίδοση του 2009 ως προς τη χώρα μόνο το 2016. Η απασχόληση σε τομείς υψηλής τεχνολογίας είναι δεύτερη στη χώρα μετά την Αττική και αυξάνεται σταθερά αν και παραμένει στο μισό της Αττικής και χαμηλότερη έως πολύ χαμηλότερη από περιφέρειες συγκρίσιμες ή ενδιαφέρουσες: Βουκουρέστι, Βελιγράδι, Πράγα, Καταλωνία, Βουδαπέστη.³

Η συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία μειώθηκε κατά 28% στην Περιφέρεια το 2008-16 έναντι αύξησης 66% το 2000-8 με κυριότερες απώλειες στην ΠΕ Θεσσαλονίκης (-30% έναντι +72%). Το αποτέλεσμα της κρίσης ήταν μία μικρή υποχώρηση του συνολικού μεριδίου της Περιφέρειας στην ΑΠΑ της χώρας αλλά και διακριτή τροποποίηση της σύνθεσης της οικονομίας της: μεταξύ 2008 και 2016 αυξήθηκε το μερίδιο του αγροτικού τομέα, επανέκαμψε το μερίδιο του δευτερογενούς τομέα και της μεταποίησης που είχαν μειωθεί σημαντικά, καταβαραθρώθηκαν οι κατασκευές, υποχώρησαν εμπόριο – μεταφορές – παροχή καταλύματος και εστίασης, και αυξήθηκε το μερίδιο της δημόσιας διοίκησης κατά 60% και της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας κατά 100%. Σήμερα η Περιφέρεια υστερεί εμφανώς του μ.ό. της χώρας στους τομείς χρηματοπιστωτικός και ενημέρωση-επικοινωνία και υπερέχει εμφανώς στους τομείς αγροτικός, μεταποίηση, δημόσια διοίκηση. Στο εσωτερικό της μεταποίησης, ο κλάδος των Τροφίμων αύξησε τη σημασία του και στην παραγωγή και στις εξαγωγές. Όσον αφορά στον τουρισμό, ενισχύεται: η Κ. Μακεδονία ήταν το 2018 πρώτη στη χώρα στον αριθμό επισκέψεων, δεύτερη σε διανυκτερεύσεις, τέταρτη σε τουριστικές εισπράξεις, με την τέταρτη σημαντικότερη συμβολή του τουρισμού στο ΑΠΠ (πίσω από Νότιο Αιγαίο, Ιόνια και Κρήτη αλλά διπλάσια από Πελοπόννησο, ΑΜΘ, Ήπειρο και Β. Αιγαίο και τετραπλάσια από Αττική). Προβληματικά σημεία είναι η χαμηλή δαπάνη ανά επίσκεψη και διανυκτέρευση (τρίτη και τέταρτη χειρότερη επίδοση) λόγω της χαμηλής μέσης διάρκειας παραμονής.⁴

Οι επιχειρήσεις της Περιφέρειας, που είχαν χάσει ¼ του πλήθους τους (πλην γεωργικού τομέα) και 1/8 του κύκλου εργασιών, ανακάμπτουν με χαμηλούς ρυθμούς: 59,5% αυτών παραμένουν ζημιογόνες ή με μηδενικό αποτέλεσμα (61,5% στην Αττική, 61,7% στη χώρα) αλλά αντιπροσωπεύουν μόνο 28% του συνολικού κύκλου εργασιών (39,7% στην Αττική, 36,9% στη χώρα). Ενισχυμένο είναι το μερίδιο της Περιφέρειας στις επιχειρήσεις χαμηλού και πολύ μειωμένο σε αυτές μεγάλου κύκλου εργασιών.

Η τελική επίπτωση της κρίσης στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ήταν πολύ σημαντική (μείωση 14% το 2005-15), με την Κ. Μακεδονία στην τέταρτη θέση μείωσης μετά από Στ. Ελλάδα, Αττική και ΑΜΘ, και το διαθέσιμο εισόδημα κ.κ. σε αυτήν να είναι πλέον το έκτο στη χώρα (από τρίτο το 2005) και, αναμενόμενα, το μέσο δηλωθέν φορολογούμενο εισόδημα να βρίσκεται στο 0,489 της Αττικής.⁵

Η εξαιρετική προσπάθεια έχει δημιουργήσει πλεονεκτήματα πάνω στα οποία η Περιφέρεια οφείλει να επενδύσει:

- Έχει αναδειχθεί η στρατηγική θέση στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων, ρόλος που στηρίζεται και αναμένεται περαιτέρω να αναδειχθεί από την ολοκλήρωση πολύ σημαντικών παρεμβάσεων⁶
- Έχουν πραγματοποιηθεί τομές σε θέματα ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας με σημαντικούς μηχανισμούς υποστήριξης του σχεδιασμού και της εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής.⁷

³ Βλ. Διαγράμματα 1, 2 και 3 και Πίνακες 4, 5, 6 και 7, στο Παράρτημα II

⁴ Βλ. Πίνακα 8 και Διαγράμματα 4 και 5, στο Παράρτημα II

⁵ Βλ. Πίνακες 9, 10 και 11, στο Παράρτημα II

⁶ Όπως ο Κ16, η προώθηση της σύνδεσης Λιμένα - Σιδηροδρόμου, η σταθερή αύξηση των διεθνών συνδέσεων του Αεροδρομίου και οι υπό υλοποίηση υποδομές αστικής κινητικότητας.

⁷ Έχει δημιουργηθεί η Αυτοτελής Διεύθυνση και Περιφερειακός Μηχανισμός Υποστήριξης της Καινοτομίας και της Επιχειρηματικότητας που θα παρακολουθεί και αξιολογεί τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης RIS3 και θα αποτελεί παράλληλα ένα γραφείο διασύνδεσης (Liaison Office) ανάμεσα στην ερευνητική κοινότητα και τις Επιχειρήσεις.

- Διαθέτει μια σαφή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης και ξεκινούν σημαντικές επενδύσεις στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, σε σχέδια στον τουρισμό, στην ανάδειξη του αγροδιατροφικού τομέα και στη δημιουργική οικονομία.
- Έχει ωριμάσει το πλαίσιο της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και παράλληλα αναπτύσσονται και πρωτοβουλίες άλλων φορέων με σημαντικό αριθμό παρεμβάσεων ανάδειξης και αναβάθμισης του αστικού χώρου⁸ που αναμένεται να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής και να αυξήσουν την ελκυστικότητα των πόλεων ως τόπους τουρισμού και επενδύσεων.

Από τα παραπάνω προκύπτει το **γενικό συμπέρασμα** ότι για να καλυφθεί η αναπτυξιακή υποχώρηση απαιτείται μια προσπάθεια τόσο ισχυρή, όσο αυτή που καταβλήθηκε στην περίοδο 1986 – 2009: η Κεντρική Μακεδονία ξεκινά από ιδιαίτερα δυσμενή θέση για να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό από τις ισχυρότερες ευρωπαϊκές περιφέρειες ή από όσες είχαν αντίστοιχα χαρακτηριστικά και επίπεδο ανάπτυξης πριν την κρίση. Οι πολιτικές και παρεμβάσεις της περιόδου 2014-20 που έχουν αξιολογηθεί ως αποτελεσματικές και αποδοτικές θα συνεχιστούν, αλλά προβάλλει επιτακτική η ανάγκη για καινοτόμες επιλογές μετασχηματιστικού χαρακτήρα, έτσι ώστε να επανέλθει η κανονικότητα στους ρυθμούς μεγέθυνσης και απασχόλησης, να αντισταθμιστούν οι κοινωνικές απώλειες, να ξεκινήσει μια περίοδος όχι ανάκαμψης αλλά επιταχυνόμενης ανάπτυξης με υψηλή παραγωγικότητα και με αξιοποίηση της καινοτομίας. Η παρέμβαση της Περιφέρειας δεν μπορεί να είναι αυτόνομη και η επιτυχία της στρατηγικής εξαρτάται από την εφαρμογή, και στην Κεντρική Μακεδονία, κατάλληλων εθνικών πολιτικών και ρυθμίσεων. Κατά συνέπεια, προβάλλουν ως σημαντικές οι ακόλουθες γενικότερες απαιτήσεις: περιφερειακή εξειδίκευση των εθνικών πολιτικών (νέα βιομηχανική πολιτική, πολιτική ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, νέα στρατηγική για τον τουρισμό, Αναπτυξιακός Νόμος, κ.ά.), έγκαιρη ολοκλήρωση του εθνικού πλαισίου (νομοθετικού και διαδικασιών εφαρμογής) σε όλα τα παραπάνω, συνολικότερος σχεδιασμός σε περιφερειακό επίπεδο των συνεργιών των μέσων που διαθέτει η Περιφέρεια χάρις σε δημόσιους πόρους (ΕΔΙΤ, Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης) με μέσα που εμπλέκουν ισχυρά τον ιδιωτικό τομέα (ΣΔΙΤ, Investment Plan for Europe, αποκρατικοποιήσεις).

Στόχος Πολιτικής 1: Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.

Βάσει δεδομένων της Eurostat, το ΑΕΠ της Κεντρικής Μακεδονίας υπολογίστηκε σε €24,92 δισ. το 2017. Αυτό αντιστοιχεί στο 13,58% του ΑΕΠ της Ελλάδας και στο 0,16% της ΕΕ 28. Είναι μειωμένο κατά 25,08% σε σχέση με την υψηλότερη τιμή, το 2008 ενώ την περίοδο 2013-2017 διακρίνεται μία ασθενώς αυξητική τάση. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ως ποσοστό του μ.ό. στην ΕΕ 28 έπεσε από 69% το 2009 στο 44% το 2017, τιμή που παραμένει σταθερή την τριετία 2015-2017. Οι τιμές του ίδιου δείκτη σε εθνικό επίπεδο ήταν 87% και 56% αντίστοιχα, πράγμα που σημαίνει ό,τι η Κεντρική Μακεδονία ακολουθεί τη διακύμανση του εθνικού μ.ό.

Ως προς τη εξέλιξη της περιφερειακής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) στην τετραετία 2013-2016 παρατηρείται μικρή μείωση 1,33% όταν στην χώρα η αντίστοιχη μείωση ανέρχεται σε 3,86%. Η συνεισφορά της στο σύνολο της εθνικής ΑΠΑ ανέρχεται σε 13,73%, δηλαδή οριακά μικρότερη από το περιφερειακό ΑΕΠ. Με τιμές του 2016, ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει κατά 5,61% στη συνολική ΑΠΑ, ο δευτερογενής κατά 16,36% και ο τριτογενής κατά 78,03%. Στο σύνολο της χώρας η ΠΚΜ προσφέρει το 18,79% της συνολικής ΑΠΑ του πρωτογενούς τομέα, το 15,47% του δευτερογενούς και το

Εχει προωθηθεί η μητροπολιτική διοίκηση στην περιοχή της Θεσσαλονίκης με συνεργασία των 8 δήμων και της Περιφέρειας.

Εγκαθίστανται το Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και ο Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας

⁸ Όπως το Μητροπολιτικό Πάρκο Παύλου Μελά, τα υπό εκπόνηση / θεσμοθέτηση ΕΧΣ (ΔΕΘ, Παραλιακό Μέτωπο Θεσσαλονίκης, ανάπλαση Τούμπας δια του νέου γηπέδου ΠΑΟΚ) και άλλα έργα μικρότερης κλίμακας σε άλλες πόλεις

13,17% του τομέα των υπηρεσιών. Η τιμή της συνεισφοράς του πρωτογενούς τομέα προσεγγίζει το μερίδιο της Περιφέρειας στο ΕΠΑΑ (17,62% εντάξεις και 18,72% πληρωμές την περίοδο 2014-2018). Σημειώνεται η μηδενική απορρόφηση σχεδίων του Μέτρου 16 του ΕΠΑΑ το οποίο αποτελεί το κατ'εξοχή μέσο διάχυσης καινοτομιών στον πρωτογενή τομέα.⁹

Σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της γενικής επιχειρηματικότητας, την περίοδο 2014-2018 (δεδομένα ιδρύσεων επιχειρήσεων από ΓΕΜΗ) η ίδρυση νέων επιχειρήσεων παρουσίασε συνολικά μέση κάμψη 10,09% με μεγαλύτερη μεταβολή το 2015 (-18,92%). Για τις επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται ως μέσης και υψηλής έντασης Ε&Α (σύμφωνα με την τυπολογία του ΟΟΣΑ) η αναλογία τους προς το σύνολο νέων ιδρύσεων στην Περιφέρεια την περίοδο 2014-2018 παρουσιάζει εύρος 3,5%-4,25%. Γνωρίζοντας επιπλέον το μεγάλο βαθμό θνησιμότητας των ΝΕΕΤ εύκολα συμπεραίνει κανείς την ανάγκη υιοθέτησης στοχευμένων μέσων στήριξης για αυτού του είδους τις επιχειρήσεις.¹⁰

Ως προς την εξέλιξη των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων της, η Κεντρική Μακεδονία το 2016 παρουσιάζει ισχυρή εξειδίκευση ως προς την απασχόληση σε σχέση με την Ελλάδα στους κλάδους 28-Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α., 29-Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων, 14-Κατασκευή ειδών ένδυσης, 2-Δασοκομία και υλοτομία, 31-Κατασκευή επίπλων, 13-Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών, 17-Χαρτοποιία και κατασκευή χαρτινών προϊόντων και 39-Δραστηριότητες εξυγίανσης και άλλες υπηρεσίες για τη διαχείριση αποβλήτων.¹¹

Είναι κοινά αποδεκτό πως οι εξαγωγές δείχνουν σε μεγάλο βαθμό το επίπεδο ανταγωνιστικότητας μιας περιφέρειας. Ειδικά στην προσπάθεια ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου αποτελεί πρώτη προτεραιότητα οικονομικής πολιτικής. Η συνεισφορά των εξαγωγών της ΠΚΜ αντιστοιχεί το 2017 στο 16,39% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών (έναντι 16% το 2013), οδηγώντας μαζί με την Αττική το «άρμα» των εξαγωγών. Οι τρεις πρώτοι κλάδοι σε εξαγωγική δραστηριότητα στην ΠΚΜ για το 2017 (σε αξία εξαγωγών) είναι οι κλάδοι τροφίμων, κλωστοϋφαντουργίας - ένδυσης, και χημικών – πλαστικών. Την μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με το έτος βάσης παρουσιάζει ο κλάδος των οχημάτων με πολύ μικρή ωστόσο αξία εξαγωγών. Από τους κλάδους με ιδιαίτερη βαρύτητα την μεγαλύτερη ανάπτυξη παρουσιάζουν οι εξαγωγές μηχανών – συσκευών και μη μεταλλικών ορυκτών. Αντίθετα, τη μεγαλύτερη κάμψη σε σχέση με το 2013 παρουσιάζει ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας (7,42%) και δευτερευόντως ο κλάδος ποτών – καπνών, δηλαδή μερικοί από τους πιο παραδοσιακούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας της Κεντρικής Μακεδονίας διαχρονικά. Η εξέλιξη της συνολικής αξίας των εξαγωγών της ΠΚΜ σε σύγκριση με το σύνολο της Επικράτειας ακολουθεί την ίδια τάση την περίοδο 2003-2017.¹²

Ως προς το βασικό στόχο πολιτικής για την Έξυπνη Ανάπτυξη της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», δηλ. τις ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ (GERD), η Κεντρική Μακεδονία ήταν το 2015 στο 0,85% έναντι 0,76% το 2013. Οι τιμές του δείκτη για την Ελλάδα και την ΕΕ 28 το 2015 ήταν 0,96% και 2,04%, αντίστοιχα. Οι στόχοι για το 2020 είναι 1,2% σε εθνικό επίπεδο και 3% σε επίπεδο ΕΕ 28. Είναι ενθαρρυντικό ό,τι η αύξηση στο δείκτη οφείλεται όχι μόνο στην πτώση του ΑΕΠ αλλά και στην αύξηση των δαπανών για Ε&Α. Οι τελευταίες αναφέρονται από την Eurostat για το 2015 σε €201,44 εκατ., έναντι €183,30 εκατ. το 2013. Μετρήθηκε αύξηση δαπανών για Ε&Α μεταξύ 2013 και 2015 στον τομέα των επιχειρήσεων (€ 38 εκατ., +25,84%), στον τομέα της κυβέρνησης (Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα, €59,5 εκατ., +12,5%) και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (€100,94 εκατ., +3,75%).¹³

Αύξηση παρατηρήθηκε με βάση στοιχεία της Eurostat και στον αριθμό των ερευνητών το 2015 έναντι

⁹ Βλ. Διάγραμμα 6, στο Παράρτημα II

¹⁰ Βλ. Διάγραμμα 7, στο Παράρτημα II

¹¹ Βλ. Διάγραμμα 8, στο Παράρτημα II

¹² Βλ. Διαγράμματα 9 και 10, στο Παράρτημα II

¹³ Βλ. Διαγράμματα 11 και 12, στο Παράρτημα II

του 2013, με το σύνολο ν' ανέρχεται σε 10.700 (+11% έναντι του 2013) που αντιστοιχεί στο 17,62% του αριθμού των ερευνητών στην Ελλάδα. Απ' αυτούς, οι 7.313 (-6,77%) απασχολούνται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι 2.522 σε Ερευνητικά Κέντρα (+123%) και οι 778 (+33,67%) στις επιχειρήσεις. Αναφορικά με τον αριθμό των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έναν δείκτη που σχετίζεται με το brain drain, παρατηρούμε με βάση στοιχεία της Eurostat ό,τι η Κεντρική Μακεδονία δεν έχει καταγράψει συνολικές απώλειες στο διάστημα από το 2007 έως το 2018. Αντίθετα, έχει προσθέσει 88.100 αποφοίτους σε σχέση με το 2008 (+33%) φτάνοντας τους 353.400 αποφοίτους με οριακές αυξήσεις όμως κατά τις περιόδους 2012-2013 και 2016-2018. Αυτό πρακτικά σημαίνει ό,τι κατά τις συγκεκριμένες περιόδους το brain drain ανήλθε σε περίπου 15.000 απόφοιτους / έτος. Μερική αντιστάθμιση παρατηρήθηκε το 2016 όταν προστέθηκαν στην ήδη εγκατεστημένη βάση περίπου 26.000 απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.¹⁴

Με βάση τον αριθμό των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Ευρεσιτεχνιών (ΕΡΟ) όπου το 2012 η Κεντρική Μακεδονία κατέγραψε τιμή 7,49 έναντι 80,23 της Ελλάδας παρατηρούμε ό,τι η τεχνολογική καινοτομία είναι χωροθετημένη στην Π.Ε. Θεσσαλονίκης με τιμή του δείκτη 6,49 και διαχρονικά αντίστοιχη συμμετοχή στο σύνολο της Κεντρικής Μακεδονίας. Αντίστοιχες επιδόσεις καταγράφει η Π.Ε. Θεσσαλονίκης στον αριθμό των αιτήσεων για Ευρωπαϊκά εμπορικά σήματα, έναν δείκτη εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και μη τεχνολογικής καινοτομίας, συμμετέχοντας διαχρονικά στο 80% των αιτήσεων από την Κεντρική Μακεδονία.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνουν τη σχετική θέση της Κεντρικής Μακεδονίας ως δεύτερο σημαντικότερο εθνικό πόλο Ε&Α στην Ελλάδα, γεγονός που επιβεβαιώθηκε στην πράξη κατά τον πρώτο κύκλο της, ιδιαίτερα ανταγωνιστικής και με σύνολο δημόσιας δαπάνης 308,5 Μ€, δράσης του ΕΠΑνΕΚ «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ» όπου η Κεντρική Μακεδονία κατάφερε να εξασφαλίσει μερίδιο 27% επί της δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων πράξεων.

Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων

Το φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα της Κεντρικής Μακεδονίας προσδιορίζει αρκετές δυνατότητες και ευκαιρίες, προσφέροντας συγκριτικά πλεονεκτήματα σε τομείς όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία, ο τουρισμός, οι μεταφορές, η υγεία, οι ΑΠΕ. Περιλαμβάνοντας πολύτιμα στοιχεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς, αποτελεί επίσης πηγή γνώσης, αντικείμενο έρευνας και δημιουργικής έμπνευσης. Αντιμετωπίζει ωστόσο μια σειρά από απειλές και αδυναμίες που σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με την καθυστέρηση σε εθνικό επίπεδο του ορισμού διαχειριστικού πλαισίου και την υλοποίηση υποδομών. Συγκεκριμένα, ανά Ειδικό Στόχο της Πολιτικής Συνοχής:

Η ΠΚΜ είναι δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγός στις περισσότερες κατηγορίες αποβλήτων του ΕΣΔΑ και η πρώτη ως προς τα Γεωκτηνοτροφικά απόβλητα στην χώρα. Η διαχείριση γίνεται υπό το πλαίσιο του αναθεωρημένου ΠΕΣΔΑ (2017). Τα απαιτούμενα έργα έχουν προγραμματιστεί, είναι ωστόσο αμφίβολο αν θα ολοκληρωθούν ως το 2023¹⁵. Η μετάβαση στην κυκλική οικονομία αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την ΠΚΜ, απαιτεί επενδύσεις στην δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος διαχωρισμού και συλλογής, την ανάπτυξη εφαρμογών τεχνολογικών εργαλείων και έξυπνων συστημάτων, επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και ενίσχυση των συνεργατικών σχημάτων και της επιχειρηματικότητας (στο πλαίσιο του ΣΠ1). Ισχυρό σημείο αποτελεί η γνώση και η προεργασία που έχει αποκομιστεί από

¹⁴ Βλ. Διάγραμμα 13, στο Παράρτημα II

¹⁵ Σύμφωνα με την πρόταση Κανονισμού των ΕΤΠΑ και ΤΣ, υποδομές τελικής διάθεσης απορριμμάτων δεν θα είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση κατά την περίοδο 2021-2027.

την συμμετοχή σε 4 έργα διαπεριφερειακής συνεργασίας, απαιτείται ωστόσο η δημιουργία ενός στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδίου που θα υποστηριχθεί από τα ΕΔΕΤ.

Η ΠΚΜ διαθέτει ένα εκτεταμένο ελλειμματικό Υπόγειο Υδατικό Σύστημα στις παράκτιες περιοχές της Πιερίας, Δυτικής Χαλκιδικής, των Λεκανών του Γαλλικού και του Λουδία και την Μυγδονία. Κακή οικολογική κατάσταση εμφανίζουν τα επιφανειακά ύδατα στη Κορώνεια, τις εκβολές Αξιού και Στρυμόνα, και στον Ανθεμόντα. Ελλιπής είναι η οικολογική κατάσταση στην Κερκίνη, τα μεταβατικά συστήματα των κόλπων του Θερμαϊκού και της Ιερισσού καθώς και σε ορισμένα τμήματα ποταμών, ενώ τα περισσότερα από τα εναπομένοντα ποτάμια και λιμναία συστήματα χαρακτηρίζονται από μέτρια οικολογική κατάσταση. Ως προς την χημική κατάσταση η εικόνα είναι αρκετά βελτιωμένη, σε κακή κατάσταση χαρακτηρίζονται η Κερκίνη και τμήματα του Αξιού και του Λουδία. Κύριες απειλές παραμένουν η ρύπανση από τις αγροτικές απορροές, οι παράνομες συνδέσεις μεταποιητικών μονάδων άλλα και οι αστικές πηγές ρύπανσης. Στην ΚΜ υπάρχουν 96 οικισμοί Α, Β ή Γ προτεραιότητας της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (2016), από το σύνολο αυτό 50 οικισμοί (49 Γ και 1 Β, η Αλεξάνδρεια) θεωρούνται σε «μη συμμόρφωση» με την Οδηγία. Συνολικά 217.229 ισοδύναμοι κάτοικοι αντιστοιχούν στους οικισμούς αυτούς (13,6% του συνόλου των εντασσόμενων οικισμών της ΠΚΜ έναντι 17,8% του εθνικού) εκ των οποίων οι 182.440 (42 από 50, 84% του επιλέξιμου πληθυσμού) διαθέτουν ενταγμένο ή ολοκληρωμένο έργο. Συνολικά βρίσκονται υπό υλοποίηση 86 έργα ύδρευσης – αποχέτευσης και εγκαταστάσεων αποβλήτων στην ΠΚΜ. Πρόσφατη έρευνα των υπηρεσιών της ΠΚΜ αναδεικνύει ότι το 70% των ΕΕΛ αντιμετωπίζει προβλήματα λειτουργίας λόγω μη ύπαρξης ειδικού προσωπικού.

Οι 4 Φορείς Διαχείρισης έχουν την ευθύνη διαχείρισης των 52 περιοχών Natura2000 της ΠΚΜ. Σε γενικές γραμμές οι κίνδυνοι υποβάθμισης όπως η κατάρρευση του οικοσυστήματος της Λίμνης Κορώνειας, παραμένουν επίκαιροι. Κατά την περίοδο 2015-2019 δεν υπήρξε καμία ουσιαστική πρόοδος στην εφαρμογή και υλοποίηση δράσεων και έργων που θα προωθήσουν περαιτέρω την ενίσχυση της βιοποικιλότητας. Το εκτεταμένο φαινόμενο ευτροφισμού του Θερμαϊκού Κόλπου το καλοκαίρι του 2016 κατέδειξε την ανάγκη εγκατάστασης συστημάτων παρακολούθησης και έγκυρης προειδοποίησης και την εφαρμογή ολοκληρωμένων διαχειριστικών πρακτικών, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου σχεδιασμού για την δημιουργία μιας στρατηγικής μπλε ανάπτυξης.

Οι πράσινες (και μπλε) αστικές υποδομές είναι περιορισμένες, καθώς τις τελευταίες δεκαετίες η εκμετάλλευση του ανοικτού αστικού χώρου στηρίχθηκε σε πολλές περιπτώσεις στην (αμφίβολη) αισθητική παρέμβαση παρά στην ανάδειξη και εκμετάλλευση των υπηρεσιών του οικοσυστήματος για την βελτίωση της ποιότητας ζωής. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Θεσσαλονίκη (λαμβάνοντας υπόψη και τον Κέδρινο Λόφο βάσει της μεθοδολογίας του ΟΣΑΑ 2015¹⁶) ο δείκτης κατά κεφαλήν πρασίνου το 2012 εκτιμήθηκε σε 41,57 m²/κάτοικο, μειωμένος κατά 2,5% σε σχέση με το 2000. Εκτεταμένες ανάγκες αύξησης του αστικού πρασίνου και του διαπερατού εδάφους είναι αναγκαίες για την βελτίωση των κλιματικών συνθηκών, τον έλεγχο των βρόχινων απορροών, την συγκράτηση και απορρόφηση των ρύπων και την βελτίωση της ποιότητας του δημοσίου χώρου για ψυχαγωγία και άθληση. Προϋποθέσεις και σχετική ωριμότητα για την βελτίωση των αστικών πράσινων υποδομών στην Θεσσαλονίκη υπάρχουν στις περιπτώσεις του Παράκτιου Μετώπου, την αξιοποίηση του Στρατοπέδου Παύλου Μελά, την ανάπλαση της ΔΕΘ κ.α.

Φαινόμενα φυσικών καταστροφών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στην ΠΚΜ περιλαμβάνουν πλημμύρες (Λαγκαδάς/Βόλβη 2006, 2011, 2014, Θεσσαλονίκη 2017, παράκτιο μέτωπο Θεσσαλονίκης – Χαλκιδικής 2006, 2009, 2010, 2016, Σιθωνία 2017,2018, Ημαθία - Πέλλα 2013, Σέρρες 2007, Πιερία 2008,2009), δασικές πυρκαγιές (Ουρανούπολη / Αγ. Όρος 2012, Κασσάνδρα 2006, Σιθωνία 2004),

¹⁶ Εναλλακτικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Περιβάλλοντος και οι οποίες δεν περιλαμβάνουν τα περι-αστικά δάση ως αστικό πράσινο, υπολογίζουν τον δείκτη αυτό στο 2,4 m² ανά κάτοικο, με ελάχιστο όριο βάση τον ΠΟΥ τα 9 m² ανά κάτοικο

θεωλλώδεις ανέμους (Θεσσαλονίκη 2018, Χαλκιδική 2019, Πέλλα 2019). Πέρα των υπό εξέλιξη τεχνικών έργων, ισχυρά σημεία στον σχεδιασμό και την βελτίωση της αποτελεσματικότητας δράσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής αναμένεται να έχουν το «παρατηρητήριο για την διάβρωση των ακτών» και η «Περιφερειακή Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή». Σύμφωνα με την σύγχρονη διεθνή πρακτική η προσαρμογή και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής θα πρέπει να στηριχθεί επιπλέον σε περισσότερο αποτελεσματικές, οικονομικές και εφικτές λύσεις που θα στηρίζονται στην υιοθέτηση στην οικοσυστημική προσέγγιση (ECO-DRR), την οικολογική μηχανική και την ανάπτυξη διαχειριστικών σχεδίων και συστημάτων έγκυρης προειδοποίησης.

Η υφιστάμενη αξιοποίηση των ΑΠΕ στην ΠΚΜ αφορά κυρίως την Αιολική (119 MW – 3^η στην Ελλάδα 2018), την ηλιακή ενέργεια (329.232 KW – 1^η στην Ελλάδα 2018), την βιομάζα και την εγκατάσταση μικρών υδροηλεκτρικών μονάδων. Στον αντίποδα ελάχιστη είναι η ενεργειακή αξιοποίηση του πλούσιου γεωθερμικού δυναμικού. Κύρια ζητούμενα για την Περιφέρεια είναι η αποτελεσματική ανάπτυξη των ΑΠΕ, η οποία προϋποθέτει: α) την αποδοτική παραγωγή ηλεκτρισμού σε σχέση με την ικανότητα, λειτουργικότητα του δικτύου, τις δυνατότητες αποθήκευσης και την χωρο-χρονική κατανομή της ενέργειας, και β) η δημιουργία ενός έξυπνου συστήματος παραγωγής και αξιοποίησης της ενέργειας ικανό να προβλέπει τις νέες απαιτήσεις που αναμένεται να δημιουργηθούν είτε λόγω της αυξημένης ζήτησης στις τουριστικές περιοχές, είτε λόγω της εισαγωγής της ηλεκτροκίνησης στο άμεσο μέλλον. Ως σήμερα, προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην ΠΚΜ περιλαμβάνει ως κύριο έργο την κατασκευή και λειτουργία του Μετρό Θεσσαλονίκης (1,55 Δισ. €)¹⁷. Η ζήτηση πόρων για την ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτηρίων και κατοικιών είναι υψηλή¹⁸ και αναμένεται να αυξηθεί. Για την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων απαιτείται η επέκταση των προγραμμάτων στήριξης σε ευρύτερες υποδομές κοινωφελούς χαρακτήρα, άλλα και η εστίαση στον περιορισμό των απωλειών του δικτύου (τεχνικών και μη) που εκτιμάται ότι σε εθνικό επίπεδο στο 8,8% (2015).

Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ

Με το κύριο τμήμα της Εγνατίας Οδού και των καθέτων αξόνων πλέον ολοκληρωμένο, την ολοκλήρωση του Κ16, τα εναπομείναντα τμήματα για την Ολοκλήρωση των ΔΕΔ-Μ στην Κεντρική Μακεδονία περιλαμβάνουν τις Οδικές Συνδέσεις του Λιμένα με την Εγνατία, την αναβάθμιση του τμήματος της ΕΟ ΠΑΘΕ Χαλάστρα – Εύζωνοι, τις Βελτιώσεις στους Κάθετους Άξονες Θεσσαλονίκης – Έδεσσας (παρακάμψεις Ν. Χαλκηδόνας – Γιαννιτσών, μελετητικά ώριμο) και Βέροια - Σκύδρα (τμήματα Εγνατία – Πατρίδα και Νάουσα – Σκύδρα, υπό μελέτη/επικαιροποίηση) καθώς και τα έργα του νέου άξονα Σερρών –Δράμας – Καβάλας και την σύνδεση με Εγνατίας με το Άγιο Όρος (έργα που αναμένεται να ωριμάσουν 2025+). Σημαντικές επενδύσεις απαιτούνται στον τομέα των Σιδηροδρομικών ΔΕΔ-Μ, όπου προβλέπεται η ανάπτυξη σε νέα χάραξη, γραμμής υψηλών ταχυτήτων μεταξύ Θεσσαλονίκης – Καβάλας. Ως Κεντρικές υποδομές των ΔΕΔ-Μ περιλαμβάνονται επίσης το Λιμάνι Θεσσαλονίκης και Αεροδρόμιο Μακεδονίας. Τα έργα επέκτασης/ αναβάθμισης του Αεροδρομίου Θεσσαλονίκης βρίσκονται υπό υλοποίηση (επέκταση του αεροδιαδρόμου και νέος Τερματικός Σταθμός). Η αναμενόμενη αύξηση της επιβατικής κίνησης στον Αερολιμένα Μακεδονία αναμένεται να φορτίσει σημαντικά το (ήδη κορεσμένο) οδικό κύκλωμα της περιοχής επιβάλλοντας την προώθηση της αναβάθμισης της απ' ευθείας σύνδεσης του Αεροδρομίου με τον Κάθετο Άξονα Θεσ/νίκης – Ν. Μουδανιών και μακροπρόθεσμα την σύνδεση των τουριστικών περιοχών της Δυτικής Χαλκιδικής με

¹⁷ Σύμφωνα με την προτεινόμενη αρχιτεκτονική των προγραμμάτων της περιόδου 2021-2027, τα σχετικά πεδία παρέμβασης 74, 75 που αναφέρονται στο Μετρό περιλαμβάνονται στον Στόχο Πολιτικής 3.

¹⁸ Το σύνολο των επενδύσεων σε έργα ενεργειακής αποδοτικότητας στην ΠΚΜ (δημόσια κτήρια και οικίες) αναμένεται να ξεπεράσει τα 250.000.000 € την περίοδο 2014-2020.

μέσο σταθερής τροχιάς. Στο λιμένα προβλέπονται βάσει της σύμβασης παραχώρησης έργα €180 εκατ., χωρίς να περιλαμβάνεται η οδική και σιδηροδρομική σύνδεση του Λιμένα με το δίκτυο των ΔΕΔ-Μ. Οι παρεμβάσεις σε Λιμένα, Σιδηρόδρομο και Αεροδρόμιο αποτελούν κύρια έργα για την ανάπτυξη της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροπικής κινητικότητας στην ΠΚΜ.

Κατά την τελευταία εικοσαετία, έχει βελτιωθεί ιδιαίτερα η οδική ασφάλεια. Ο αριθμός θανάτων από 219/εκατ. κατοίκους το 1999 έχει μειωθεί στους 56 το 2017, 12 μονάδες μικρότερος του Εθνικού μ.ό. Η τιμή αυτή ωστόσο υπερβαίνει τον Ευρωπαϊκό Στόχο για το 2020 που είναι 31. Για την βελτίωση της Οδικής Ασφάλειας επενδύονται κατά την τρέχουσα περίοδο περίπου 30 εκ. €. Η ενίσχυση της Οδικής ασφάλειας περιλαμβάνει σημειακές παρεμβάσεις που καλύπτουν σημαντικό τμήμα αξόνων του περιφερειακού δικτύου, καθώς και εκτεταμένες παρεμβάσεις στην σηματοδότηση των οδών και την ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων διαχείρισης της κυκλοφορίας. Δρόμοι που χαρακτηρίζονται από υψηλό αριθμό ατυχημάτων εντοπίζονται κυρίως στις τουριστικές περιοχές: στην Κασσάνδρα (κυρίως τμήμα Καλλιθέα – Κρουσπηγή) και στο τμήμα Ν. Μουδανιά - Νικήτη, όπου οι υπάρχουσες χαράξεις, τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά και οι υποδομές ασφαλείας αδυνατούν να ανταποκριθούν στην αυξημένη κίνηση κατά τους θερινούς μήνες.

Κύριο έργο για την προώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην ΠΚΜ αποτελεί η ολοκλήρωση του Μετρό Θεσσαλονίκης (Π/Υ: 1,55 δισ.€). Η αποτελεσματικότητα και ο βαθμός συμβολής γενικότερα στην Βιώσιμη Ανάπτυξη της λειτουργίας του Μετρό προϋποθέτει την ενεργοποίηση του προγράμματος επέκτασης του και της αναδιάρθρωσης – προσαρμογής του συνολικού κυκλοφοριακού συστήματος του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) με την υλοποίηση συνοδών / συνδυασμένων έργων που περιλαμβάνουν την ανάπτυξη του συστήματος στάθμευσης, την βελτίωση της πεζής προσβασιμότητας, την ανάπτυξη του δικτύου ποδηλατοδρόμων, την βελτίωση αστικών κόμβων. Σε επίπεδο ΠΣΘ η εκπόνηση των ΣΒΑΚ σε αναμένεται να αποδώσει ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων παρέμβασης στους παραπάνω τομείς ωστόσο θα πρέπει αφενός να υπάρξει ένας ευρύτερος συντονισμός των Σχεδίων και αφετέρου οι προτάσεις αυτές να αξιολογηθούν συνολικά ως προς την εφικτότητα και την αποτελεσματικότητά τους. Η αξιολόγηση αυτή είναι αναγκαία να ολοκληρωθεί και για τις υπόλοιπες περιοχές εκπόνησης ΣΒΑΚ στην ΠΚΜ.

Όσον αφορά στα δίκτυα ΤΠΕ, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, οι ευρυζωνικές συνδέσεις στο τέλος του 2017 στην Ελλάδα ήταν 3,795 εκατ. έναντι 2,913 εκατ. στο τέλος του 2013. Βασική ποιοτική διαφοροποίηση είναι η σταδιακή εισαγωγή της τεχνολογίας VDSL που επιτρέπει ταχύτητες μετάδοσης άνω των 30 Mbps από το 1,7% των ευρυζωνικών συνδέσεων στο τέλος του 2013 στο 12,1% στο τέλος του 2017. Έτσι, στο τέλος του 2017 ποσοστό 80,3% των σταθερών ευρυζωνικών συνδέσεων είχαν ονομαστική ταχύτητα από 10-30 Mbps ενώ 12,3% ταχύτητα άνω των 30 Mbps. Το 2018 χαρακτηρίστηκε από την εισαγωγή της τεχνολογίας fibre-to-the-home (FTTH) που επιτρέπει ακόμα μεγαλύτερες ταχύτητες, αλλά προς το παρόν δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία διείσδυσης στην αγορά. Παράλληλα, από το τέλος του 2013 και μετά, οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας προχώρησαν στη βαθμιαία εισαγωγή της τεχνολογίας 4^{ης} γενιάς (4G) στην κινητή τηλεφωνία, φτάνοντας σε επίπεδο πληθυσμιακής κάλυψης 98% για 4G και 100% για 3G στο τέλος του 2017. Βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών που χρησιμοποίησε διαδίκτυο εν κινήσει έφτασε στα τέλη του 2017 στο 75,3% έναντι 44,7% το 2013.

Τα παραπάνω ήταν αποτέλεσμα σημαντικών επενδύσεων από πλευράς των παρόχων σε δίκτυα κορμού, δίκτυα πρόσβασης και σταθμούς βάσης και οδήγησαν τη διείσδυση της ευρυζωνικότητας στα νοικοκυριά στη Βόρεια Ελλάδα (NUTS 1) από 49% στο τέλος του 2013 στο 65% στο τέλος του 2017 και στο 73% στο τέλος του 2018 (στοιχεία Eurostat), με τις αντίστοιχες τιμές στο σύνολο της χώρας να είναι 55%, 71% και 76%, αντίστοιχα. Η μέση επίδοση σε επίπεδο ΕΕ28 ήταν, αντίστοιχα, 79%, 87% και 89%. Αυτό σημαίνει ότι η Βόρεια Ελλάδα (συμπεριλαμβανομένης της Κεντρικής Μακεδονίας) συγκλίνει σταδιακά τόσο με την εθνική όσο και με την ευρωπαϊκή επίδοση.

Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Συνολικά καταγράφεται σημαντική και αρκετά σταθερή διαχρονική μείωση των δεικτών ανεργίας (19,6% το 2018 - 29,4% το 2014) και βελτίωση των δεικτών απασχόλησης, αλλά σε πολλούς τομείς η ΠΚΜ υπολείπεται των επιθυμητών στόχων αλλά και του μ.ό. της Ε.Ε. Οι απασχολούμενοι στην Περιφέρεια είναι 650.000, οι άνεργοι 158.700, οι μη ενεργοί 784.300. Το συνολικό ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 19,6% (16,9% σε επίπεδο χώρας) και το ποσοστό εργατικού δυναμικού στο 50,8% (ΕΛΣΤΑΤ - Β' τρίμηνο 2019), ενώ ο ποσοστιαίος στόχος απασχόλησης σε επίπεδο χώρας για το 2020 είναι 70%. Υπάρχει σημαντική μείωση της ανεργίας σε σχέση με το 2014, αν και ακόμα τα ποσοστά είναι υψηλά σε σχέση με τον μ.ό. της Ε.Ε. που κυμαίνεται στο 6,5%, το πρώτο εξάμηνο του 2019. Με βάση στοιχεία του ΟΑΕΔ (Συνοπτική Έκθεση, 8/2019) ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων με διάρκεια ανεργίας μικρότερη των 12 μηνών ανέρχεται σε 76.053 άτομα για την ΚΜ, ενώ ο αριθμός των εγγεγραμμένων μακροχρόνια ανέργων ανέρχεται σε 103.512 άτομα (57,6%). Το αντίστοιχο ποσοστό τον Σεπτέμβριο του 2014 ήταν 58,06%. Με βάση ανάλυση των στοιχείων του ΟΑΕΔ από το 2013 έως το 2018, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων γυναικών και των ανέργων γυναικών που αναζητούν εργασία αυξήθηκε. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων γυναικών από τις 600.000 κατά μέσο όρο που κυμαινόταν μηνιαία την χρονική περίοδο 2013–2015, τα τελευταία έτη παρουσιάζει αύξηση κατά 20.000 άτομα. Ο δε αριθμός των ανέργων γυναικών που αναζητούν εργασία την ίδια περίοδο κυμαινόταν μηνιαία κατά μέσο όρο περί τις 500.000, τα τελευταία έτη παρουσιάζει αύξηση κατά 40.000 άτομα. Από το σύνολο των ανέργων αναζητούντων εργασία στην Ελλάδα, ποσοστό 34,23% είναι άνδρες και 65,77% είναι γυναίκες. Αντίθετα στους άνδρες παρατηρείται μείωση σε όλες τις κατηγορίες των εγγεγραμμένων ανέργων μετά το 2013, ενώ αντίστοιχα και οι άνεργοι άνδρες που αναζητούν εργασία μειώνονται το 2018. Συμπερασματικά φαίνεται ότι η αποκλιμάκωση της ανεργίας συντελείται κατά κύριο λόγο στους άνδρες. Επίσης η μείωση των ανέργων νέων από το 2014 είναι εμφανής, με αποτέλεσμα το 2018 ο μηνιαίος αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων νέων και αντίστοιχα ο μηνιαίος αριθμός νέων που αναζητούν εργασία, να είναι μικρότεροι ακόμα και από αυτούς του 2011.

Σε ότι αφορά στην απασχόληση με βάση την ΕΛΣΤΑΤ, το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων στην Ελλάδα εργάζονται ως μισθωτοί (68,2%). Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ, η μισθωτή απασχόληση από το 2013 έως το 2018 αυξήθηκε κατά ποσοστό 39,1%. Όμως η σημαντική αυτή αύξηση της μισθωτής απασχόλησης δεν φαίνεται να έχει ακόμη σοβαρό αντίκτυπο στον αριθμό των ανέργων, καθώς δεν έχει επιφέρει αντίστοιχη μείωσή τους. Σε εθνικό επίπεδο πάνω από το ήμισυ των νέων θέσεων εργασίας, (55,0%), αντιστοιχούν σε ευέλικτες μορφές απασχόλησης. Επίσης, σε ένα σημαντικό μερίδιο των μισθωτών η σχέση εργασίας τους από πλήρους απασχόλησης μετατράπηκε σε μερική ή σε εκ περιτροπής απασχόληση. Οι ευέλικτες αυτές μορφές ευνοούν τη σύγκλιση των δεικτών απασχόλησης, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις έχουν δημιουργήσει φαινόμενα εγκλωβισμού σε μόνιμης διάρκειας, ευέλικτη, αλλά χαμηλά αμειβόμενη απασχόληση, αυξάνοντας τον αριθμό των ατόμων που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.

Στην ΠΚΜ, σύμφωνα με στοιχεία του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών Εργασίας (ΜΔΑΕ), το 2018 ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 2,57%, ποσοστό μεγαλύτερο από το σύνολο της χώρας. Όμως οι νέες θέσεις εργασίας στην ΠΚΜ για το έτος 2018 είναι περίπου 210.000, εμφανίζοντας μείωση της τάξης του 10% σε σχέση με το 2017, ενώ πολύ μικρότερη (1,77%), είναι σε επίπεδο χώρας. Συνολικά λιγότερο από το ήμισυ των μισθωτών είναι γυναίκες (46,5%). Οι νέοι μέχρι 24 ετών αναλογούν στο 8,1%, το 12,4% των μισθωτών έχει ηλικία από 25-29 ετών, το 45,7% των μισθωτών έχει ηλικία από 30-44 ετών, το 1/3 έχει ηλικία από 45-64 ετών και μόλις το 0,6% είναι άνω των 64 ετών. Επομένως δεν έχει επιτευχθεί σε θέματα απασχόλησης σύγκλιση των δεικτών της ΠΚΜ με το μ.ό. της Ε.Ε., ειδικά σε ότι αφορά τις γυναίκες και τους νέους. Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και νέων παραμένει από τα χαμηλότερα στην Ε.Ε.

Σε ότι αφορά στην ανεργία και στην απασχόληση υπηκόων άλλων χωρών με βάση στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα (2001 - 2019 β' τρίμηνο) το β' τρίμηνο του 2001 το συνολικό ποσοστό ανέργων ελληνικής και ξένης υπηκοότητας σχεδόν ταυτίζεται (10,5% με 11,5% αντίστοιχα), το ίδιο τρίμηνο του 2014 έχουμε διαφορά 7 περίπου ποσοστιαίων μονάδων (26% με 33%) και το β' τρίμηνο του 2019 η ψαλίδα έχει ανοίξει σταδιακά στις 10 περίπου μονάδες (16,3% με 25,8%). Σύμφωνα δε με στοιχεία του ΕΦΚΑ (Στοιχεία Απασχόλησης – Μάιος 2018) στο σύνολο των ασφαλισμένων το 88,45% έχουν Ελληνική υπηκοότητα, το 2,19% άλλης χώρας Ε.Ε. και το 9,36% χώρας εκτός Ε.Ε. Σύμφωνα δε με τα αναφερόμενα στην «Αξιολόγηση προόδου- Ευρωπαϊκό εξάμηνο 2019» το ποσοστό απασχόλησής υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο από εκείνο των Ελλήνων υπηκόων. Η διαφορά οφείλεται κυρίως στα χαμηλά επίπεδα απασχόλησης των γυναικών που έχουν γεννηθεί εκτός ΕΕ (42,4 %, σε σύγκριση με 48,5 % για τις Ελληνίδες). Επιπλέον, τα άτομα που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα από γονείς γεννημένους στην αλλοδαπή έχουν χειρότερα αποτελέσματα όσον αφορά στην απασχόληση από τους γηγενείς με Έλληνες γονείς. Τέλος λαμβανομένων υπόψη εκκρεμοτήτων στο σύστημα ασύλου, η ένταξη των ατόμων που τυγχάνουν διεθνούς προστασίας στην ελληνική κοινωνία και στην αγορά εργασίας θα συνεχίσει να αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Ελλάδα τα προσεχή έτη.

Σημαντική αδυναμία είναι η έλλειψη σύγχρονων δεξιοτήτων και γενικότερα ικανών προσόντων σε μεγάλο τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού. Σύμφωνα με στοιχεία του ΜΔΑΕ (Ετήσια Έκθεση 2018) υπάρχει άμεση συσχέτιση ανεργίας και μορφωτικού επιπέδου στην Ελλάδα, καθώς η μεγάλη πλειοψηφία των ανέργων είναι χαμηλών και μεσαίων δεξιοτήτων, (69,9%) και διαθέτουν κάποια μορφή πρακτικής εξειδίκευσης. Επίσης υπάρχει απώλεια ειδικευμένων εργαζομένων την τελευταία δεκαετία και γενικότερα φαινόμενα τύπου brain-drain. Θα πρέπει να αντιμετωπιστούν δομικά προβλήματα στα θέματα εκπαίδευσης κατάρτισης και δια βίου μάθησης. Κάποια από τα σημαντικότερα αποτυπώνονται στην «Αξιολόγηση προόδου- Ευρωπαϊκό εξάμηνο 2019»: τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, παρά την ανάγκη για βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει πολύ χαμηλή (το 2017 το ποσοστό συμμετοχής ανήλθε σε 4,5 %, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 10,9 %), οι επιδόσεις στους περισσότερους δείκτες επιχειρηματικότητας εξακολουθούν να υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης σε θέματα επιχειρηματικότητας, η βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων και η αύξηση του ποσοστού αξιοποίησης των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών απαιτούν περαιτέρω ενεργοποίηση, η βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των νέων ενηλίκων είναι ζωτικής σημασίας δεδομένης της ανάγκης ψηφιακού μετασχηματισμού της οικονομίας και κοινωνίας, υπάρχει ανάγκη βελτίωσης του ρόλου και της εικόνας της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Τα επίπεδα φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού παραμένουν υψηλά στην ΠΚΜ. Η φτώχεια πλήττει κυρίως τους νέους, τους ηλικιωμένους, τους άνεργους, καθώς και άλλες ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, που εξακολουθούν να έχουν περιορισμένη πρόσβαση στο σύστημα κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας, όπως οι μετανάστες και οι Ρομά, ΑΜΕΑ, άστεγοι, εξαρτημένοι, κ.α.. Το ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας για την Β. Ελλάδα ήταν 20,1%, (1,6 % υψηλότερο του εθνικού) το 2018, 22,3 το 2017, 26,3% το 2014. Το ποσοστό του 2017 είναι από τα υψηλότερα της ΕΕ.

Σύμφωνα με στοιχεία του 2015, τα οποία δεν αναμένεται να έχουν μεταβληθεί, από το σύνολο των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, πάνω από το 80% είναι άτομα με αναπηρίες. Επίσης δεν έχουν μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό οι ανάγκες υποστήριξης τους με προγράμματα εργασιακής ένταξης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και οι ανάγκες εξασφάλισης της απρόσκοπτης μετακίνησης τους για διάφορους λόγους. Σημαντικές αδυναμίες έχουν διαπιστωθεί στην κλειστή φροντίδα για παιδιά με αναπηρίες και στην επάρκεια δομών εναλλακτικής φροντίδας τους. Σε ότι αφορά στις λοιπές κατηγορίες ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στην ΠΚΜ, (εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι/ αποφυλακισμένοι και ανήλικοι παραβάτες), εντοπίζονται

ανάγκες όπως η κατάλληλη φροντίδα για παιδιά και εφήβους με προβλήματα ψυχικής υγείας και συμπεριφοράς και γενικά η αποϊδρυματοποίηση.

Στις ειδικές ομάδες μεγάλο μέρος αποτελούν, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, ομάδες οι οποίες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ως προς την ομαλή ένταξή τους στην αγορά εργασίας, (άνεργοι νέοι, οι άνεργοι άνω των 50 ετών, οι γυναίκες άνεργες, μακροχρόνια άνεργοι κ.α.), στοιχεία για τις οποίες αναφέρονται παραπάνω, ενώ σημαντικό κομμάτι αποτελούν οι μετανάστες. Στην ΠΚΜ οι μετανάστες αποτελούν πάνω από το 43% των ειδικών ομάδων και εφόσον πρόκειται πλέον για τόπο εγκατάστασής τους, όπως φαίνεται από την αύξηση του ποσοστού των ατόμων που έχουν γεννηθεί εκτός ΕΕ στον πληθυσμό της, η κοινωνική τους ένταξη εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό θέμα. Επίσης στις ειδικές ομάδες ανήκουν οι περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως στην ΠΚΜ οι Ρομά. Αποτιμώντας την τρέχουσα κατάσταση το επίπεδο εκπαίδευσης και οι σχετικές υποδομές της Περιφέρειας κρίνονται, σε σύγκριση με το μ.ό. της χώρας, ως σχετικά ικανοποιητικά. Όμως, εξακολουθούν να διαπιστώνονται φαινόμενα απομόνωσης, παραβατικότητας, ενδοοικογενειακής βίας και χειραγώγησης των γυναικών, σοβαρά προβλήματα σε υποδομές, ή φαινόμενα βανδαλισμού ακόμη και σε περιπτώσεις που επαρκούν και είναι λειτουργικές, πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, σημαντικά ποσοστά αναλφαριθμητισμού, χαμηλή συμμετοχή στην επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση, μειωμένη συμμετοχή στη δια βίου εκπαίδευση.

Στον Στόχο Πολιτικής 4 περιλαμβάνονται 15 ειδικοί στόχοι, οι μισοί περίπου από το σύνολο των ειδικών στόχων, αναδεικνύοντας έτσι τη βαρύτητα του ΣΠ4. Επιχειρώντας μια αντιστοίχιση βλέπει κανείς ότι περιλαμβάνει παρεμβάσεις / δράσεις που υλοποιούνται στους Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) 8 και 9 της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, και στους αντίστοιχους άξονες προτεραιότητας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, οι οποίοι αξιοποιήθηκαν για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση υποδομών και δομών, υγείας, εκπαίδευσης και πρόνοιας. Αποτιμώντας τη συμβολή των εν λόγω δράσεων καταγράφονται οι σημαντικότερες από αυτές: Όλες οι ευπαθείς ομάδες υποστηρίζονται ήδη αποτελεσματικά από τα Κέντρα Κοινότητας, όπου προσφέρεται μία ευρεία γκάμα υπηρεσιών για την προώθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη, αλλά και εξειδικευμένες δράσεις. Η δημιουργία των ΤΟΜΥ αποτελεί δράση που ωφελεί τόσο τις ευπαθείς ομάδες στο σύνολο τους, εξασφαλίζοντας την πρόσβαση τους στην πρωτοβάθμια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όσο και το γενικό πληθυσμό. Προχωρώντας σε περισσότερο εξειδικευμένες δράσεις πολύ σημαντικό αντίκτυπο και αποτελεσματικότητα είχαν η «Εναρμόνιση οικογενειακής & επαγγελματικής ζωής», τα ΚΗΦΗ, τα ΚΔΗΦ, οι Δομές αστέγων, οι Δομές φιλοξενίας γυναικών – θυμάτων βίας (ή/και παιδιών), τα Κέντρα Συμβουλευτικής γυναικών - θυμάτων βίας, τα Προγράμματα Ένταξης μαθητών ΜΕΑ και άλλες ανάγκες και τέλος οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών.

Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών

Η Κεντρική Μακεδονία χαρακτηρίζεται από σημαντικές χωρικές ανισότητες αλλά υπό την πληθυσμιακή και οικονομική κυριαρχία της Π.Ε. Θεσσαλονίκης, η οποία συγκεντρώνει 59% του πληθυσμού της Περιφέρειας, 64% της συνολικής ΑΠΑ, 69% του δευτερογενούς τομέα και της μεταποίησης, 75% της χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας, και 81% των επαγγελματικών – επιστημονικών – τεχνικών – διοικητικών (σε όρους ΑΠΑ). Όλες οι άλλες Π.Ε. παράγουν από 3,5 έως 7% του συνολικού ΑΕΠ της Περιφέρειας και υπέστησαν σημαντική μείωση το 2008-16 αλλά όλες μικρότερη από αυτήν στη Θεσσαλονίκη (π.χ. -16% στη Χαλκιδική, -29% στη Θεσσαλονίκη). Κατά συνέπεια, μια εξειδικευμένη παρέμβαση ανά χωρική ενότητα θα ήταν σκόπιμο εφαρμοστεί κατά την υλοποίηση των δράσεων του νέου ΠΕΠ, ακολουθώντας την προσέγγιση του ΠΠΧΣΑΑ (που εντοπίζει συγκεκριμένα ειδικά χαρακτηριστικά κατά ζώνες: περιμετρική ορεινή Σερρών, βόρεια και νότια περιμετρική ορεινή προς Δ.

Μακεδονία, κεντρική ορεινή, ορεινή ζώνη Χαλκιδικής, παράκτια Πιερίας και παράκτια Χαλκιδικής – Στρυμονικού, κεντρική πεδινή ζώνη, πεδινές Σερρών και Λιμνών).¹⁹

Στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 το εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης χρησιμοποιήθηκε μόνο ως προς τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, ενώ το εργαλείο της CLLD σε συνέργια με το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και ουσιαστικά ως συνέχιση της προσέγγισης Leader (χαμηλές συνέργιες άλλων ΕΔΙΤ με το ΕΓΤΑΑ, ισχυρά «οριζόντια» πολιτική, κεντρικά οριζόμενες επιλεξιμότητες, τυπικές παρεμβάσεις, κριτήρια). Όσον αφορά τη ΒΑΑ, η προσέγγιση της Περιφέρειας ήταν ευρύτερη, συνθετότερη και πιο φιλόδοξη σε προϋπολογισμό και σε επιλέξιμα πεδία παρέμβασης και επενδυτικές προτεραιότητες, καλύπτοντας την αστική περιοχή της Θεσσαλονίκης και τις Βέροια, Σέρρες, Νάουσα, Κατερίνη, Γιαννιτσά και Έδεσσα. Το σύνολο των πόρων που δεσμεύονται στα ΣΒΑΑ σύμφωνα με τις αποφάσεις εκχώρησης ανέρχεται σε 10,8% του προϋπολογισμού του Προγράμματος και, αν προστεθούν και τα ποσά για δράσεις κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια, το ποσοστό αυτό αναμένεται να ανέλθει στο 12,6%.²⁰ Κατά το σύνηθες, η ενεργοποίηση είναι υψηλότερη σε παρεμβάσεις Δήμων για έργα αναπλάσεων, ενώ παραμένει χαμηλή σε παρεμβάσεις ΕΚΤ και σε παρεμβάσεις για τις επιχειρήσεις, λόγω ανετοιμότητας φορέων αλλά και της καθυστέρησης που επιφέρει η εμπλοκή κεντρικών φορέων, στην έκδοση του κανονιστικού πλαισίου, στην κατανομή αρμοδιοτήτων και στα ποσά εκχωρήσεων.

Με βάση την εμπειρία από το σχεδιασμό και την υλοποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στα μικρότερα αστικά κέντρα (καθυστέρηση στην έναρξη, παρά τις προσδοκίες και πάλι έμφαση σε υποδομές και σε μικροπαρεμβάσεις, πολύ μικρή «ολοκλήρωση» και πολύ χαμηλές συνέργιες ανάμεσα σε έργα υποδομών – κοινωνικές δράσεις – επιχειρηματικότητα, προβλήματα στο πλαίσιο εφαρμογής: αρμοδιότητες κατά χωρική κλίμακα και κατά επίπεδο διοίκησης), προκύπτει η εκτίμηση για την αναγκαιότητα συνέχισης τους στη νέα περίοδο με ορισμένες νέες κατευθύνσεις:

- (α) επικέντρωση σε ειδικούς στόχους με παρεμβάσεις που να είναι αντικειμενικά σε θέση να τις υλοποιήσουν οι αστικές αρχές
- (β) ομαδοποίηση των σχεδίων έτσι ώστε παρεμβάσεις απαιτητικές σε ωριμότητα και σε διαχειριστική ικανότητα να προκηρύσσονται ομαδικά και να παρακολουθούνται αμεσότερα από τη Διαχειριστική Αρχή η οποία είναι και σε θέση να λύνει τα ζητήματα συνεργιών με άλλα προγράμματα και διαχειριστικές αρχές (ζητήματα νομικού πλαισίου, τήρηση των enabling conditions, ομαδικές εκχωρήσεις από άλλα ΕΠ, κ.α.).

Σημαντικό επίτευγμα της τρέχουσας προσπάθειας αποτελεί η εγκατάσταση ενός νέου μοντέλου διοίκησης με την συνεργασία της Περιφέρειας (Μητροπολιτικής Ενότητας) και των Δήμων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης. Το καινοτόμο αυτό μοντέλο το οποίο περιλαμβάνει και την διακυβέρνηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην περιοχή που πλέον αποτελεί ικανοποιητική βάση για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση οποιασδήποτε μελλοντικής Στρατηγικής για την Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Πλέον, είναι σκόπιμο μετά το πρώτο βήμα κατά το οποίο η ΒΑΑ περιορίστηκε στην αυστηρώς αστική περιοχή (με κριτήριο τη συνέχεια του αστικού ιστού), να επεκταθεί στο σύνολο της λειτουργικής περιοχής (Functional Urban Area) Θεσσαλονίκης, όπως αυτή ορίζεται από την ΕΕ και τον ΟΟΣΑ. Οι λόγοι είναι οι εξής: (α) Η περιαστική ζώνη στην πρώην επαρχία Θεσσαλονίκης και μεγάλο μέρος της εγγύτερα προς το πολεοδομικό συγκρότημα πρώην επαρχίας Λαγκαδά, συγκροτούν με την αυστηρά αστική περιοχή (πολεοδομικό συγκρότημα) ένα συνεχές οικονομικών δραστηριοτήτων με πολλαπλές

¹⁹ Βλ. Χάρτη 1, στο Παράρτημα II

²⁰ Κατά επενδυτική προτεραιότητα, σε ΣΒΑΑ έχουν εκχωρηθεί 102,6% του προϋπολογισμού της 6ε, 78% της 4ε, 52,5% της 2ε, 25,8% της 8iii και 43,4% της 8ν. Η ένταξη έργων στις ΣΒΑΑ ξεκίνησε τον 6/2018 και ως τον 12/2018 είχαν ενταχθεί πράξεις συνολικού προϋπολογισμού 28,8 εκ. €.

συνέργιες και διασυνδέσεις. (β) Η ζώνη κατοίκησης του πληθυσμού που απασχολείται σε αυτό το παραγωγικό / επιχειρηματικό σύμπλεγμα επεκτείνεται σε όλη την FUA. (γ) Ήδη, η εξυπηρέτηση με αστικά MMM καλύπτει περιοχή ευρύτερη από το πολεοδομικό συγκρότημα. (δ) Μια τέτοια προσέγγιση είναι σε συμφωνία και με ευρωπαϊκές αναζητήσεις και κατευθύνσεις (Bridging the rural-urban divide, Rural-urban partnerships in the EU). Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να θεσπιστούν εκείνα τα κριτήρια ένταξης οικισμών και περιοχών που θα είναι συμβατά με τις παραπάνω απαιτήσεις. Η ειδική αντιμετώπιση της ευρύτερης FUA της Θεσσαλονίκης επιβάλλεται από τα μεγέθη της, από την οικονομική κυριαρχία της στην Περιφέρεια και από την ομοιότητα χαρακτηριστικών με άλλες Second-tier μητροπολιτικές περιοχές της Ευρώπης, όπως αναδεικνύεται από επισταμένη ανάλυση δεδομένων του ΟΟΣΑ για 38 άλλες πόλεις ανάλογου μεγέθους (750.000 – 1.500.000 κατοίκων) ²¹.

Στην περίοδο 2014-2020 στην Κ. Μακεδονία δεν χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης εκτός αστικών περιοχών. Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία σε άλλες Περιφέρειες όπου στις ΟΧΕ εντοπίζονται ισχυρός τομεακός χαρακτήρας (πολιτισμός-τουρισμός σε ΑΜΘ, Ήπειρο και Δυτική Μακεδονία, περιβάλλον σε Στερεά Ελλάδα), έμφαση σε υποδομές και χαμηλές συνέργιες ανάμεσα σε έργα υποδομών – κοινωνικές δράσεις – επιχειρηματικότητα, προτείνεται η δημιουργία και άλλων ΟΧΕ, με πυρήνα περιοχές με συγκεκριμένες χωρικές ιδιαιτερότητες και με καταλύτη δραστηριότητα με έντονα χωρική διάσταση:

- Μια ΟΧΕ σε μια δια-περιφερειακή περιοχή με κοινά με άλλη Περιφέρεια προβλήματα και χωρικά χαρακτηριστικά αλλά και με ένα ισχυρό, ει δυνατόν εθνικής ή και διεθνούς εμβέλειας, διακριτικό στοιχείο: στην ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου, όπου ήδη υφίσταται και ένα επαρκές αρχικό μελετητικό δεδομένο. ένα ιστορικό συνεργασιών με την Περιφέρεια Θεσσαλίας σε τοπικό επίπεδο (τοπικές Αναπτυξιακές Εταιρίες) και ένα ιστορικό τομεακής ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (πρόγραμμα EmbleMatiC / Interreg MED)²²
- Μία ΟΧΕ με έμφαση στον πολιτισμό – τουρισμό, στην ανατολική ακτογραμμή της Περιφέρειας και στην περιοχή επιρροής των διεθνούς εμβέλειας πολιτιστικών πόρων της Αμφίπολης – Σταγείρων και του Αγίου Όρους.

Στην πρώτη υπο-περιοχή υπάρχει επιπλέον η σκοπιμότητα αναπτυξιακής αξιοποίησης των επενδύσεων στις οποίες προχωρεί ήδη η Περιφέρεια για την αποκατάσταση – ανάδειξη των αρχαιολογικών ευρημάτων. Για τη δεύτερη υπο-περιοχή πρέπει να υπάρχει και η δυνατότητα, λόγω θεσμικών ιδιαιτεροτήτων, να διαμορφωθεί διακριτό πρόγραμμα παρεμβάσεων με έμφαση σε δράσεις προστασίας – αποκατάστασης - ανάδειξης πολιτιστικών θησαυρών και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, διατήρησης βιοποικιλότητας και πρόληψης – διαχείρισης κινδύνων φυσικών καταστροφών. Ο σχεδιασμός μπορεί να συνδυαστεί και με την αξιοποίηση μιας σχετικά ώριμης «πολιτιστικής διαδρομής» (π.χ. «Στα βήματα του Απ. Παύλου», ελλείπει κατάλληλου «ίχνους» για μια διαδρομή π.χ. Εγνατίας Οδού).

Τόσο η ΟΧΕ για ΒΑΑ στην ευρύτερη περιοχή Θεσσαλονίκης όσο και η ΟΧΕ με έμφαση στον πολιτισμό θα επιτρέψουν να αξιοποιηθεί ο πολιτισμός ως βασικός πόρος της Περιφέρειας. Η ενσωμάτωση του στην κοινωνική και οικονομική ζωή της Περιφέρειας παρουσιάζει συνεχή βελτίωση: το διάστημα Ιούνιος 2018- Μάιος 2019 ο αριθμός εισιτηρίων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία ανήλθε σε 1.143.576, αυξημένος κατά 40% σε σχέση με το 2014 και 255% με το 2009. Η αύξηση κατά 3.362% των επισκεπτών (από 6.427 το 2006 σε 222.503 το 2018) στους βασιλικούς τάφους της Βεργίνας καταδεικνύει την δυναμική της ανάδειξης που μπορεί να έχουν και άλλοι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας (Δίον, Πέλλα, Αμφίπολη). Η γεφύρωση του πολιτισμού ή της προστασίας του περιβάλλοντος με την επιχειρηματικότητα μέσω της αξιοποίησης της ψηφιακής τεχνολογίας και της

²¹ Βλ. Χάρτη 2 και Πίνακα 13, στο Παράρτημα ΙΙ

²² Βλ. Χάρτη 2, στο Παράρτημα, καθώς και τη μελέτη: Σχεδιασμός και Εργαλεία Εφαρμογής Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής Ολύμπου (Πιετική Αναπτυξιακή, 2018)

υποστήριξης της δημιουργικής οικονομίας αποτελεί ίσως την μεγαλύτερη αναπτυξιακή πρόκληση - ευκαιρία για την Περιφέρεια η οποία διαθέτει σημαντικούς συντελεστές (τεχνολογικές δομές, υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο, αστικό χώρο, πολιτιστικούς / φυσικούς πόρους και παράδοση), όχι όμως κατά τα φαινόμενα τους καταλύτες για την ανάπτυξη επιχειρήσεων αιχμής στους κλάδους αυτούς.

Κύρια πορίσματα ανά Στόχο Πολιτικής

Σε σχέση με τον ΣΠ 1, παρατηρείται στην Περιφέρεια ότι τόσο ο πρωτογενής τομέας όσο και η μεταποίηση επηρεάστηκαν την προηγούμενη δεκαετία από τον παγκόσμιο ανταγωνισμό και την φθίνουσα εσωτερική ζήτηση, ενώ ο τουρισμός παρουσίασε αυξητικές τάσεις στα βασικά του μεγέθη (αφίξεις, διανυκτερεύσεις). Αν και η Περιφέρεια διαθέτει ανεπτυγμένες ερευνητικές και τεχνολογικές ικανότητες και ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να οδηγήσει σε διαφοροποίηση των εμπεδωμένων κλάδων μεταποίησης και παροχής υπηρεσιών, δεν έχει προς το παρόν καταφέρει να μετασχηματίσει τα παραπάνω χαρακτηριστικά σε ανάλογο οικονομικό αποτέλεσμα. Η πολιτική βελτίωσης της επιχειρηματικότητας πρέπει να κατευθυνθεί κατά προτεραιότητα στην ενίσχυση καινοτομικών δραστηριοτήτων με εξωστρεφή χαρακτηριστικά. Ισχυρό σημείο μπορεί να αποτελέσει η διαδικασία οργάνωσης, διοίκησης και διακυβέρνησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, η οποία παρά τις καθυστερήσεις μπορεί από δω και εμπρός να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και της εφαρμογής των πολιτικών για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα.

Σε σχέση με τον ΣΠ 2, επισημαίνεται ότι κατά την τελευταία δεκαετία η Περιφέρεια έχει πληγεί από ακραία φυσικά φαινόμενα που προκάλεσαν απώλεια ζωών και είχαν σοβαρές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Η αντιμετώπιση τους περιλαμβάνει ένα σημαντικό αριθμό επενδύσεων, οι οποίες ωστόσο πρέπει να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικές. Για την βελτίωση αυτή η Περιφέρεια αναπτύσσει ειδικούς μηχανισμούς και δομές (στρατηγικές, παρατηρητήρια) και αναμένεται να υιοθετήσει καινοτόμες διαχειριστικές και οικοσυστημικές προσεγγίσεις. Παρά το γεγονός ότι οι επενδύσεις για ΑΠΕ και εξοικονόμηση ενέργειας στην ΠΚΜ είναι υψηλές, το περιθώριο περαιτέρω ανάπτυξης τους εξακολουθεί να είναι μεγάλο. Το εύρος στήριξης των επενδύσεων αυτών θα πρέπει να διευρυνθεί και να επεκταθεί περιλαμβάνοντας περισσότερες ομάδες δικαιούχων καθώς και καινοτόμες προσεγγίσεις για την δημιουργία έξυπνων δικτύων και ενεργειακών κοινοτήτων. Ειδικά ως προς το τελευταίο οι επιλογές θα πρέπει σε στρατηγικό επίπεδο να διαμορφωθούν παράλληλα με την πολιτική για την ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης στην Θεσσαλονίκη και τα άλλα αστικά κέντρα. Στους τομείς της διαχείρισης των Υδάτων και των Απορριμμάτων / Αποβλήτων η υφιστάμενη κατάσταση χαρακτηρίζεται από την άμεση προοπτική ολοκλήρωσης υποδομών που επί μια τριακονταετία προσδιόριζαν (σε εθνικό επίπεδο) την μη εκπλήρωση του *acquis communautaire*. Με το τέλος της παρούσας περιόδου, ενδεχόμενα, η ύπαρξη υποδομών θα αποτελεί ένα δυνατό σημείο της Περιφέρειας, η απουσία ωστόσο σύγχρονων διαχειριστικών πρακτικών σε συνδυασμό με τις αδυναμίες στην λειτουργία των συστημάτων υποδομών θα αποτελέσει ένα σημαντικό αδύνατο σημείο.

Σε σχέση με τον ΣΠ 3, η ολοκλήρωση του Κ16, η ολοκλήρωση του Μετρό Θεσσαλονίκης, η βελτίωση της προσβασιμότητας στις τουριστικές περιοχές, σε συνδυασμό με τις (ιδιωτικές επενδύσεις) επέκτασης του Αεροδρομίου και του Λιμένα Θεσσαλονίκης και των συνδέσεων τους με τα συστήματα χερσαίων μεταφορών, αναμένεται κατά το ξεκίνημα της νέας Προγραμματικής Περιόδου να αποδώσουν την δυναμική της «πύλης της ΝΑ Ευρώπης» που για δεκαετίες αποτέλεσε στρατηγικό στόχο για την Θεσσαλονίκη και την Περιφέρεια. Το πλεονέκτημα αυτό πρέπει πλέον να αποτυπωθεί υπό όρους αναπτυξιακών επιπτώσεων με την αύξηση της επιβατικής και εμπορικής – διαμετακομιστικής κίνησης και στην επίτευξη εξωτερικών οικονομιών για το παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας. Η προοπτική αυτή απαιτεί την συνέχιση της ενίσχυσης της πολυτροπικότητας (σύνδεση αεροδρομίου), την επίσπευση του προγράμματος εκσυγχρονισμού των σιδηροδρομικών μεταφορών, τη βελτίωση της διασύνδεσης με τα ΔΕΔ-Μ του δυτικού τμήματος της Περιφέρειας, της επέκτασης του Μετρό

Θεσσαλονίκης. Επιπλέον, η αύξηση των επιβατικών, τουριστικών και εμπορικών ροών αυξάνουν τις ανάγκες επίλυσης των ζητημάτων οδικής ασφάλειας και ενίσχυσης της βιώσιμης κινητικότητας.

Σε σχέση με τον ΣΠ 4, εντοπίζονται τέσσερις κύριες περιοχές παρεμβάσεων. Αυτές αφορούν: (α) την καταπολέμηση της ανεργίας συνολικά, άλλα και αναφορικά με ειδικές ομάδες πληθυσμού (νέοι, γυναίκες, μακροχρόνιοι), (β) την αντιμετώπιση της γήρανσης και την προσαρμογή στις ανάγκες και επιπτώσεις που αυτή θα επιφέρει, (γ) τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού συστήματος ένταξης ικανού να αντιμετωπίσει τις ενδεχόμενες νέες ισχυρές πιέσεις, δ) την συνέχιση των δράσεων καταπολέμησης της φτώχειας και μείωσης του αποκλεισμού και των διακρίσεων. Στο πλαίσιο των παραπάνω, πλεονέκτημα για την Κ. Μακεδονία θα αποτελέσουν οι δύο σχετικοί μηχανισμοί (Παρατηρητήριο κοινωνικών συνθηκών, μηχανισμός παρακολούθησης αγοράς εργασίας) που έχουν ήδη εγκατασταθεί. Ως προς τις επενδύσεις για την αντιμετώπιση των παραπάνω προκλήσεων απαιτήσεις υπάρχουν στην εκπαίδευση, την υγεία καθώς και για την διασύνδεση της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ισχυρό σημείο για την Περιφέρεια αποτελεί η επιτυχία στην υλοποίηση και τα θετικά αποτελέσματα παρεμβάσεων στα πεδία της εναρμόνισης κοινωνικής και επαγγελματικής ζωής και στις δράσεις κοινωνικής πολιτικής.

Σε σχέση με τον ΣΠ 5, η ανάδειξη της εδαφικής (territorial) ανάπτυξης στην ΠΚΜ επικεντρώθηκε στην κατάσταση και εφαρμογή Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πρωτίστως για τη Θεσσαλονίκη και δευτερευόντως για τα υπόλοιπα αστικά κέντρα. Κεκτημένο πλέον αποτελεί η λειτουργία ενός καινοτόμου για τα ελληνικά δεδομένα μοντέλου προγραμματισμού, διακυβέρνησης και παρακολούθησης του αστικού σχεδιασμού στη Θεσσαλονίκη. Όσον αφορά τα λοιπά αστικά κέντρα, η εμπειρία της τρέχουσας περιόδου καταδεικνύει από την μία πλευρά την αναγκαιότητα υποστήριξης σχεδίων αστικής ανάπτυξης, αναδεικνύει ωστόσο από την άλλη την ανάγκη υποστήριξης των Αστικών Αρχών τόσο για την επικέντρωση των στρατηγικών τους, όσο και για την υλοποίησή τους. Η χρήση εδαφικών στρατηγικών εκτός αστικού χώρου κρίνεται σκόπιμη για περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά, οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν ισχυρές τάσεις διάχυσης των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων, τέτοιες περιοχές είναι ο Όλυμπος, το Αγ. Όρος και η Αμφίπολη, περιοχές δηλαδή που λειτουργούν ως τοπόσημα διεθνούς σημασίας για την ΠΚΜ.

2. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΕΜΠΟΔΙΑ Ή/ΚΑΙ ΑΣΤΟΧΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΔΕΙΧΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η υποχρέωση εκπλήρωσης των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων του Κανονισμού 1303/2013, σε συνδυασμό με πάγιες παθογένειες του εθνικού συστήματος διαχείρισης και υλοποίησης του αναπτυξιακού σχεδιασμού (γραφειοκρατία, μη έγκαιρη προετοιμασία πλαισίου, χρονοβόρα θεσμική προσαρμογή) επηρέασαν ιδιαίτερα την εκκίνηση δράσεων για την κάλυψη πολλών στόχων και προτεραιοτήτων του υφιστάμενου σχεδιασμού που εκδηλώθηκε κύρια με την καθυστέρηση εξειδίκευσης και ενεργοποίησης του σχεδιασμού. Επιπλέον, η εισαγωγή νέων δομών και διαδικασιών στο σύστημα διαχείρισης και παρακολούθησης του σχεδιασμού, σε πολλές περιπτώσεις αύξησε τον χρόνο και την προσπάθεια προετοιμασίας δράσεων και είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία υπερβολικών καθυστερήσεων (ως και 1,5 χρόνο) για την έκδοση ακόμα και απλών προσκλήσεων (π.χ. Πράσινα σημεία, ενισχύσεις σε ΜΜΕ κ.α). Παράλληλα, η οικονομική κρίση και η αναγκαστική προσαρμογή του δημόσιου τομέα είχε ως επίπτωση την μείωση της ήδη αδύναμης διοικητικής ικανότητας των φορέων, που στερούμενοι πόρων για την ωρίμανση και την προώθηση των έργων τους οδήγησε σε καθυστερήσεις, και αδυναμία συμμετοχής – υλοποίησης έργων.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των δράσεων που αφορούν σε επιχειρηματικότητα, καινοτομία, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο ήταν άμεσα συνδεδεμένα με την ανάπτυξη της περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3). Για τον ΘΣ1 σε απόλυτο

βαθμό λόγω της σχετικής εκ των προτέρων αιρεσιμότητας, για δε τους ΘΣ2 και 3 σε μεγάλο βαθμό καθώς εστιάζουν σε σημαντικό βαθμό σε δράσεις αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης στους κλάδους προτεραιότητας της RIS3. Καθώς όμως οι υπάρχουσες δομές χάραξης πολιτικής δεν ήταν εξοικειωμένες με παρόμοιες διεργασίες όπως στην RIS3, εξ αρχής η ΠΚΜ (αλλά και όλες οι Ελληνικές περιφέρειες) αντιμετώπισε ορισμένα δομικά προβλήματα:

- Δεν έγινε εξ αρχής αντιληπτό πως η Έξυπνη Εξειδίκευση δεν είναι ένα Πρόγραμμα (με τον κοινώς εννοούμενο ορισμό) αλλά ένα μετα-πρόγραμμα, δηλ. μια σύνθεση προγραμμάτων, που δεν υπόκειται σε ένα συγκεκριμένο κανονιστικό πλαίσιο και επιπλέον κυβερνάται με σύνθετη δομή.
- Από τη στιγμή που η χώρα αποφάσισε να υιοθετήσει το υβριδικό μοντέλο έξυπνης εξειδίκευσης με μια εθνική και 13 περιφερειακές στρατηγικές, ο σωστός χρονισμός θα ήταν χρήσιμος στο να αντιμετωπιστούν κενά στο σχεδιασμό. Αυτό δεν έγινε καθώς υπήρχε η πίεση έγκρισης των προγραμμάτων την ίδια χρονική περίοδο. Εκ του αποτελέσματος φαίνεται πως υπάρχουν θέματα επικαλύψεων στις επιμέρους στοχεύσεις (δικαιούχων) και μέσω εφαρμογής στις προσκλήσεις που έχουν εκδοθεί, άλλα και αδυναμία συντονισμού μεταξύ των δύο επιπέδων.

Ο παρακάτω Πίνακας συνοψίζει τα επιμέρους προβλήματα / εμπόδια που αντιμετώπισε η Κεντρική Μακεδονία κατά τη διάρκεια σχεδιασμού / υλοποίησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης²³.

	Εσωτερικό περιβάλλον	Εξωτερικό Περιβάλλον
Σχεδιασμός	Δυσκολία στην επίτευξη αντιπροσωπευτικής κρίσιμης μάζας κατά τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης κατά το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού της στρατηγικής	Έλλειψη ενός πλήρως καθορισμένου πλάνου δράσης και συντονισμού σε όλα τα επίπεδα μεταξύ εθνικής και περιφερειακών στρατηγικών Έλλειψη υποστηρικτικών δομών και διαδικασιών προς τις περιφερειακές αρχές που είχαν την ευθύνη του σχεδιασμού
Υλοποίηση	Το σχήμα διακυβέρνησης δεν είναι ακόμη πλήρως λειτουργικό: Στρατηγικό επίπεδο (ΠΣΕΚ) έχει συσταθεί από 05/18 αλλά είναι ανενεργό	Καθυστέρηση εκπλήρωσης αιρεσιμοτήτων ΘΣ1 και ΘΣ2
	Φορέας Διαχείρισης και Παρακολούθησης (συντονιστικό / εκτελεστικό επίπεδο) συστάθηκε με μεγάλη καθυστέρηση (03/18)	Προβλήματα κατά την προσαρμογή μιας αρχικής ιδέας σε πρόσκληση (θέματα συμβατότητας με πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων) Στενώσεις στην διαδικασία ενεργοποίησης των Καθεστώτων Ενίσχυσης.
	Το ενδιαφέρον των ομάδων εργασίας που συνεισέφεραν στη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης έχει ατονήσει λόγω κυρίως των καθυστερήσεων στις προσκλήσεις έργων	Δημοσίευση 2 νόμων που ρυθμίζουν την σύνθεση και τις αρμοδιότητες των ΠΣΕΚ (2014 και 2016). Η σύνθεση λειτουργεί υπέρ της ακαδημαϊκής κοινότητας και εις βάρος της επιχειρηματικής
	Εκτίμηση για πολύ μεγάλο αριθμό προτάσεων για προσκλήσεις ειδικά του ΘΣ3. Αντίστοιχα μεγάλος ο εκτιμώμενος διοικητικός φόρτος για την αξιολόγησή τους. Προσφυγή σε ΕΦΔ	Μεγάλη καθυστέρηση στην προσθήκη ενότητας για διαχείριση πρόσκλησης στο ΠΣΚΕ, ανετοιμότητα ΠΣΚΕ Καθυστέρηση στην αποσαφήνιση του θεσμικού πλαισίου σχετικά με την επιλογή ΕΦΔ, είχε ως αποτέλεσμα στην καθυστέρηση επιλογής ΕΦΔ

²³ Τα στάδια υλοποίησης της RIS3 δεν συμπίπτουν με αυτά ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος.

	Ελλιπής συντονισμός μεταξύ του περιφερειακού μηχανισμού και του αντίστοιχου εθνικού για την εξειδίκευση δράσεων και προσκλήσεων
--	---

Τα προβλήματα αυτά απεικονίζονται και στις επιδόσεις της ΠΚΜ στην ενεργοποίηση των δράσεων του ΘΣ1-3 που για τον ΘΣ1 ανέρχεται σε 62,13% και για τους υπόλοιπους Θ.Σ. σε 25%. Η χρηματοδότηση έργων ΕΤΑΚ στην εμβληματική δράση Ερευνών-Δημιουργώ-Καινοτομώ κατευθύνθηκε κυρίως στους τομείς της αγροδιατροφής, ΤΠΕ και Υγείας / Φαρμάκων με ποσοστά από 15,45% - 18,43%²⁴. Η αποτύπωση της ζήτησης στο σημαντικότερο από πλευράς χρηματοδότησης μέσο εφαρμογής ενίσχυσης έργων ΕΤΑΚ, δεν αντικατοπτρίζει απόλυτα την επιλογή των τομέων προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΚΜ, στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αναθεώρησή της.

Στους τομείς παρέμβασης των Στόχων Πολιτικής 2 και 3 υπήρξαν καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση δράσεων, την ένταξη και την υλοποίηση έργων. Οριζόντια, καθυστέρηση προκάλεσε η προσαρμογή των δικαιούχων στην αλλαγή του νομικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων με την εφαρμογή του ν. 4412/2016. Η τρέχουσα εικόνα του ΠΕΠ (9/2019) δείχνει για το σύνολο των ΘΣ4, 5 και 6 πλήρη ενεργοποίηση (εντάξεις >100% του προϋπολογισμού σε όλους τους στόχους), ελάχιστη όμως υλοποίηση με τις πληρωμές να είναι 0,04% στον ΘΣ4, 9,2% στον ΘΣ5 και 8,0% στον ΘΣ6²⁵. Αντίθετα στον ΘΣ7 (ΣΠ3) η κατάσταση των πληρωμών είναι σημαντικά καλύτερη (51% - ενεργοποίηση 113%). Αυτό ωστόσο συμβαίνει λόγω του ότι μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού ανήκει σε μεταφερόμενα και συνεχιζόμενα έργα. Αντίστοιχα στο τομεακό ΕΠ, οι πληρωμές στο Στόχο των 'Βιώσιμων Μεταφορών' ανέρχονται στο 17,6%, στην 'Οικονομίας Χαμηλών Ρύπων' 29,5% (η τιμή διαμορφώνεται αποκλειστικά από το Μετρό, μηδενική απορρόφηση σε έργα ενεργειακής αποδοτικότητας και ΑΠΕ) και στον Στόχο 'Προστασία Περιβάλλοντος' 29,5% με ποσοστά 31,5% για έργα Διαχείρισης Απορριμμάτων, 31,7% για έργα Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων, 2,6% για έργα αναπλάσεων και 5,9% για έργα ύδρευσης.

Επιγραμματικά, εμπόδια και αστοχίες εντοπίστηκαν αναφέρονται στους παρακάτω παράγοντες:

²⁴ Στοιχεία ενταγμένων έργων Α' Κύκλου της Δράσης.

²⁵ Ποσοστό που διαμορφώνεται και από την ύπαρξη μεταφερόμενων έργων από τα Προγράμματα της περιόδου 2007-13.

	Παράγοντες	Τομείς που επηρεάστηκαν
Σχεδιασμός	Καθυστερήσεις στην εκπλήρωση αιρεσιμοτήτων / σχεδιασμού.	Αναθεώρηση ΚΕΝΑΚ (ενεργειακή αποδοτικότητα), η έγκριση του ΕΣΔΑ προκάλεσε καθυστέρηση στην αναθεώρηση του ΠεΣΔΑ (Διαχείριση απορριμμάτων). Επίσης χωρίς χαρακτήρα αιρεσιμοτήτων, επηρέασαν αρνητικά η μη αναθεώρηση του ΠΠΧΣΑΑ και η καθυστέρηση στην υλοποίηση του ΠΕΣΠΚΑ.
Υλοποίηση	Κενά στην εξειδίκευση του θεσμικού πλαισίου / γραφειοκρατικοί μηχανισμοί	Σύστημα μελέτης – κατασκευής (επηρεάσε κυρίως τον στόχο επεξεργασίας λυμάτων), αδυναμία αδειοδότησης έργων καταπολέμησης της διάβρωσης στον αιγιαλό, καθυστερήσεις κατάταξης δημοσίου χαρακτήρα έργων ως προς τα καθεστώτα ενίσχυσης (π.χ. Πράσινα Σημεία)
	Ελλιπής ή κακός συντονισμός Τομεακών / Περιφερειακών δομών	Αλληλοεπικαλύψεις σε προσκλήσεις – ομάδες δικαιούχων στα έργα ενεργειακής αποδοτικότητας και Πολιτισμού
	Αδύναμη διοικητική ικανότητα φορέων υλοποίησης / λειτουργίας:	Αδυναμία εύρεσης πόρων (οικονομικών και τεχνικού προσωπικού) για έγκαιρη ωρίμανση έργων (επηρεάζει το σύνολο των στόχων που περιλαμβάνουν τεχνικά έργα) στους ΟΤΑ, αδυναμία λειτουργίας υποδομών (κυρίως στον τομέα των ΕΕΛ)

Στον Στόχο Πολιτικής 4 η υλοποίηση των επιμέρους προτεραιοτήτων εξαρτάται κύρια από την ωριμότητα των πολιτικών και δομών διαχείρισης τους. Ο Άξονας 8 έχει εξειδικευτεί σε ποσοστό 84% συνολικά, οι εντάξεις έργων βρίσκονται στο 50,5% άλλα οι πληρωμές είναι ελάχιστες. Κύριες αιτίες καθυστερήσεων αναφέρονται στην αργή ενεργοποίηση των έργων επιχειρηματικότητας και ενίσχυσης επιχειρήσεων που έχουν αναφερθεί παραπάνω (ενεργοποίηση Καθεστώτων Ενίσχυσης - ΕΦΔ, δυσλειτουργία ΠΣΚΕ). Στον τομέα της Δια βίου Μάθησης, όπως αποτυπώνει η ΓΣΕΒΕΕ, εντοπίζεται μια σειρά προβλημάτων, από την πλευρά των επιχειρήσεων, όπως η υποβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης επαγγελματικής κατάρτισης από τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης, η έλλειψη δράσεων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων συμπληρωματικά με την συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, οι γραφειοκρατικές ρυθμίσεις του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης, θέματα που συνδέονται με τη λειτουργία του ΕΟΠΠΕΠ, άμεση ανάγκη για ένα νέο, συνολικό και σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για την κατάρτιση και την πιστοποίηση προσόντων και τέλος η έλλειψη διαλόγου της Κεντρικής Διοίκησης με τους κοινωνικούς εταίρους για την εκτίμηση αναγκών και το σχεδιασμό πολιτικών. Στον Στόχο Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΕΚΤ) έχουν εκδοθεί προσκλήσεις για το 86,8% του Π/Υ και έχουν συμβασιοποιηθεί το 67,5% και οι πληρωμές το 45%. Η καλή αυτή εικόνα οφείλεται κατά κύριο στις παρεμβάσεις του ΕΚΤ που υλοποιούνται ως ετήσιες επεκτάσεις παγιωμένων δράσεων και δομών (δράσεις εναρμόνισης, ΚΗΦΗ κ.ο.κ.). Σοβαρές καθυστερήσεις εντοπίζονται σε ότι αφορά στις δράσεις υγειονομικής περίθαλψης, στις δράσεις για τους τομείς Ψυχικής Υγείας και Εξαρτήσεων, στις δράσεις συμβουλευτικής/κατάρτισης, στις δράσεις που σχετίζονται με κρατική ενίσχυση, στις δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ΣΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ. Στον τομέα της εκπαίδευσης (ΕΚΤ) έχουν δεσμευθεί 36 εκ€, εκ των οποίων τα 21 εκ.€ αφορούν τα Προγράμματα πρακτικής άσκησης (τρέχουσα απορρόφηση 50%), τα 5,8 εκ.€ την απόκτηση ακαδημαϊκής εμπειρίας, 1,7 εκ.€ την κοινωνική μέριμνα φοιτητών και έχουν ενταχθεί 70 έργα υποστήριξης νέων ερευνητών συν. Π/Υ 4,1 εκ.€.

Στον τομέα των υποδομών (έργα ΕΤΠΑ) που σχετίζονται με τις κοινωνικές υπηρεσίες (υγεία, πρόνοια κ.α.) εντάχθηκαν στο ΠΕΠ 30 έργα (Π/Υ 38,8εκ €) εκ των οποίων τα 10 (Π/Υ 31,6εκ.€) αφορούν υποδομές και εξοπλισμό υγείας και 20 κοινωνικές υποδομές. Στις υποδομές Εκπαίδευσης το ποσοστό των προσκλήσεων βρίσκεται στο 90,7%, των συμβασιοποιήσεων στο 71,5 % (23 από τα 33 ενταγμένα έργα). Ωστόσο οι πληρωμές είναι μόλις στο 13%, αντίστοιχα με άλλα έργα υποδομής κατά το διάστημα

2016-2018 αντιμετωπίστηκαν τα προβλήματα προσαρμογής των δικαιούχων στην αλλαγή του νομικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων με την εφαρμογή του ν.4412/16 που αναφέρθηκαν παραπάνω. Συμπληρωματικά:

	Εσωτερικό περιβάλλον	Εξωτερικό Περιβάλλον
Σχεδιασμός	Περιορισμένη Διοικητική Ικανότητα ΟΤΑ με αρμοδιότητες εξειδίκευσης σε ορισμένους τομείς κοινωνικής πολιτικής	Αλλαγές πολιτικής σε κεντρικό επίπεδο και καθυστερήσεις στην εξειδίκευση πολιτικών υγείας.
Υλοποίηση	Προβλήματα τεχνικής ικανότητας ΟΤΑ για έργα υποδομών εκπαίδευσης.	Προβλήματα στη στελέχωση μονάδων Κοινωνικών πολιτικών (Ιατρικό προσωπικό κ.α.).
		Έλλειψη σαφών προϋποθέσεων για την υλοποίηση τους (ποιοτικοί και οικονομικοί όροι), πρόβλημα το οποίο θα έπρεπε να επιλυθεί «κεντρικά». Επίσης λόγω του γεγονότος ότι αναμένεται η ολοκλήρωση ενός Σχεδίου Δράσης για τις Υπηρεσίες Εκπαίδευσης
		Καθυστέρηση στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής για την κοινωνική οικονομία, (Ν. 4430/2016 και Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας τον Αύγουστο του 2017)

3. ΚΥΡΙΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΟΥΣ

Ακολουθεί Πίνακας με τις ανά Στόχο Πολιτικής και ακολούθως ανά Ειδικό Στόχο, προτεινόμενες στρατηγικές επιλογές, με τα αντίστοιχα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και προτεινόμενα καταλληλότερα μέσα εφαρμογής.

Στόχος Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού» - ΕΤΠΑ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	Ενίσχυση εφαρμοσμένης έρευνας από τους ακαδημαϊκούς / ερευνητικούς φορείς σε πεδία αξιοποιήσιμα για τις ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στους κλάδους RIS3	Αύξηση της ικανότητας του οικοσυστήματος για παραγωγή νέας γνώσης και καινοτομίας σε πεδία εφαρμογής με άμεσο ενδιαφέρον για το παραγωγικό σύστημα της ΠΚΜ	Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών της Περιφέρειας Στοχευμένα (mission-oriented) έργα εφαρμοσμένης έρευνας από δημόσιους ερευνητικούς φορείς
	Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας μεμονωμένων επιχειρήσεων με ήδη εγκατεστημένη υποδομή E&A για την υποστήριξη της καινοτομίας	Ενίσχυση της ικανότητας παραγωγής καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών	Έργα E&A από μεμονωμένες επιχειρήσεις
	Ενίσχυση κοινών ερευνητικών προσπάθειών επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών ή ερευνητικών φορέων για εισαγωγή όλων των μορφών καινοτομίας	Ανάπτυξη ικανοτήτων μετασχηματισμού γνώσης σε καινοτομία σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις με χαμηλή έκθεση σε ETAK Ανάπτυξη στρατηγικών δεσμών έρευνας και αγοράς σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος	Κοινά έργα E&A από ομάδες επιχειρήσεων και δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς. Επιδεικτικά έργα με ισχυρή διάσταση διάχυσης αποτελεσμάτων.
	Διέγερση του ενδιαφέροντος μικρών επιχειρήσεων σε δράσεις ETAK	Άνοιγμα των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων στην αγορά	Ενθάρρυνση μικρών επιχειρήσεων για καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας)
	Προώθηση και ενθάρρυνση δράσεων κινητικότητας ερευνητών μεταξύ φορέων παραγωγής γνώσης και ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών-ερευνητικών φορέων	Διατήρηση δυναμικού, μείωση brain drain, προσέλκυση νέου δυναμικού Μεταφορά τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα	Ενδυνάμωση των ανταλλαγών γνώσεων μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων (Creative Spaces, FabLabs, Hackathlons, κ.ά.) Ανάπτυξη δομών εστίασης του δημιουργικού δυναμικού στην επίλυση προβλημάτων (Innovation Labs, Government Labs, Services Labs, κ.ο.κ.) Υποστήριξη της κοινής χρήσης ερευνητικών υποδομών των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της Περιφέρειας προς όφελος των επιχειρήσεων.
Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις	Υιοθέτηση και βελτίωση ψηφιακών υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης -Παρεμβάσεις και στους ανθρώπινους πόρους	ψηφιακή ενσωμάτωση βάσει των εθνικών προτεραιοτήτων και του ψηφιακού θεματολογίου	Ψηφιοποίηση και διάθεση με όρους ανοικτής πρόσβασης δημόσιων δεδομένων με δυνατότητες επαναξιοποίησης. Ανάπτυξη εφαρμογών έξυπνων πόλεων στις πρωτεύουσες των περιφερειακών ενότητων
	Αναγνώριση της σημασίας των εταιριών ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ για τη στήριξη και ανάπτυξη των λοιπών κλάδων ενδιαφέροντος της Περιφέρειας, αλλά και ως παρόχων εργαλείων για την επίλυση τεχνολογικών και μη προκλήσεων	Ενίσχυση του τομέα της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στις ΤΠΕ στην ΠΚΜ	Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας στον κλάδο ΤΠΕ συμπεριλαμβανομένων και νέων επιχειρήσεων του κλάδου
	Υποστήριξη του συνόλου των κλάδων της οικονομίας για εισαγωγή διεργασιών, οργανωσιακών και πρωτογενών καινοτομιών υποστηριζόμενων από ΤΠΕ	Υποστήριξη στην επίλυση ζητημάτων χαμηλής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή προϊόντων και στην παροχή ποιοτικών και εξειδικευμένων – καινοτομικών υπηρεσιών	Ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων υιοθέτησης εργαλείων ΤΠΕ στις λειτουργίες των ΜΜΕ με στόχο την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους θέσης στις διεθνείς αλυσίδες αξίας

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ	Ενίσχυση οριζόντιων δράσεων υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας μέσω και της αξιοποίησης pool of experts από την ερευνητική και επιχειρηματική κοινότητα	Παροχή πρόσβασης των ΜΜΕ σε ένα πλέγμα αποτελεσματικών και ποιοτικών υπηρεσιών υποστήριξης: καινοτομικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων, καινοτόμων και εμπορικών ιδεών, διατήρηση – στήριξη της εξωστρεφούς ανταγωνιστικότητας, στρατηγικής πληροφόρησης στο φάσμα επιχειρηματικότητα - τεχνολογία-αγορές, στήριξης ποιότητας και παραγωγικότητας	Χρονική επέκταση και εμπλουτισμός λειτουργικότητας του υπάρχοντος μηχανισμού «υποστήριξης Οικοσυστήματος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας» της Αυτοτελούς Δ/σης Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της ΠΚΜ
	Ενίσχυση της τεχνολογικά οδηγούμενης προϊόντικής ή διεργασιακής καινοτομίας στους κλάδους περιφερειακής προτεραιότητας	Βελτίωση βασικών δεικτών ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας	Ενισχύσεις προς ΜΜΕ για την εισαγωγή τεχνολογικής και οργανωσιακής καινοτομίας, μετάβαση σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, ανθεκτικότητα και κυκλική οικονομία με χρηματοδότηση ανάλογων επιχειρηματικών σχεδίων
	Εγκατάσταση παραγωγικών μονάδων κλάδων με υψηλή προστιθέμενη αξία και ενθάρρυνση νέας καινοτομικής δραστηριότητας	Βελτίωση της αναλογίας νέων επιχειρήσεων σε κλάδους με υψηλή προστιθέμενη αξία στο σύνολο των νέων επιχειρήσεων	Κίνητρα ίδρυσης start-ups έντασης γνώσης και καινοτομίας
	Δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στις ΜΜΕ της Περιφέρειας που στερούνται ικανοτήτων ένταξης σε διεθνείς αλυσίδες αξίας	Βελτίωση βασικών δεικτών ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας	Ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων (clusters) είτε μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων είτε επιχειρήσεων που σχηματίζουν ολοκληρωμένη αλυσίδα αξίας για την εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα / υπηρεσίες
	Δημιουργία – αξιοποίηση δομών υποστήριξης καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας	Βελτίωση του βαθμού επιβίωσης των ωφελούμενων επιχειρήσεων Πρόσβαση των ΜΜΕ σε ένα πλέγμα αποτελεσματικών και ποιοτικών υπηρεσιών υποστήριξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητάς	Δημιουργία επιταχυντή (accelerator) επιχειρήσεων.
	Αξιοποίηση εναλλακτικών μέσων ενίσχυσης, όπως των καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων, με τη μορφή των επιστρεπτέων κεφαλαιακών χρηματοδοτήσεων και των δανειακών διευκολύνσεων (επιχειρηματικά κεφάλαια - venture capital, δάνεια με επιμερισμό κινδύνων, ταμεία εγγυήσεων, μικρο-δάνεια κ.α.).	Βελτίωση πρόσβασης μικρών καινοτόμων επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά εργαλεία Βελτίωση δεικτών νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας Υποστήριξη αναδυόμενων κλάδων της περιφερειακής οικονομίας	Ίδρυση του Περιφερειακού Ταμείου Χρηματοδοτήσεων Κεντρικής Μακεδονίας το οποίο θα διαχειρίζεται και equity funding εργαλεία αλλά και εργαλεία μικροπιστώσεων (revolving credit facility)
	Υποδομές για την προώθηση και προβολή των επιχειρήσεων, της καινοτομίας και την οργάνωση δικτύων επιχειρηματικής συνεργασίας.	Βελτίωση της προβολής των επιχειρήσεων και του βαθμού οργάνωσης επιχειρηματικών δικτύων / συνεργασιών	Υποστήριξη δημιουργίας νέου Εκθεσιακού και Συνεδριακού Κέντρου Θεσσαλονίκης

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ανάπτυξη δεξιοτήτων για έξυπνη εξειδίκευση, βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και τη δια βίου μάθηση	Βελτίωση ειδικών δεξιοτήτων στις ωφελούμενες επιχειρήσεις	Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού και των στελεχών διοίκησης επιχειρήσεων σε θεματικές που άπτονται της έξυπνης εξειδίκευσης, της 4 ^{ης} βιομηχανικής επανάστασης και της κυκλικής οικονομίας
	Βελτίωση της ικανότητας σχεδιασμού περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας και σταδιακή αναβάθμιση της θεσμικής ικανότητας των βασικών συμμετόχων	Ανάπτυξη ικανοτήτων στρατηγικού σχεδιασμού στελεχών της Περιφερειακής Διοίκησης και άλλων φορέων (συμμετόχων) επιφορτισμένων με χάραξη αναπτυξιακών πολιτικών	Πρόγραμμα κινητικότητας στελεχών φορέων Δημόσιας Διοίκησης σε αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού (και το αντίστροφο). Πρόγραμμα βελτίωσης της συστημικής ικανότητας σχεδιασμού και εφαρμογής τεκμηριωμένης, συνολικής και συνεκτικής περιφερειακής στρατηγικής για την καινοτομία
	Ενίσχυση διαπεριφερειακών / διασυνοριακών δικτύων συνεργασίας για τον μετασχηματισμό τους σε κόμβους καινοτομίας	Εμπέδωση στιβαρών πλατφορμών προώθησης της καινοτομίας	Χρηματοδότηση διασυνοριακών ερευνητικών πλατφορμών εστιασμένες σε κλάδους προτεραιότητας της έξυπνης εξειδίκευσης

Στόχος Πολιτικής 2 «Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων» - ΕΤΠΑ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης·	Αναβάθμιση με προτεραιότητα σε ιδιαίτερα ενεργοβόρες και χαμηλής αποδοτικότητας υποδομές Υποστήριξη της μετάβασης της κατοικίας και των επιχειρήσεων στην οικονομία χαμηλού άνθρακα	Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος της Περιφέρειας	Ενισχύσεις για την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και την αντικατάσταση παλαιάς ρυπογόνου τεχνολογίας θέρμανσης κλιματισμού σε Δημόσια / Ιδιωτικά κτήρια, κτήρια κοινωφελών σωματείων , κατοικίες και επιχειρήσεις. Έργα επίδειξης σε δημόσιες υποδομές. Δημιουργία Περιφερειακού Ταμείου για την υποστήριξη έργων Ενεργειακής Αποδοτικότητας. Ενεργειακά γραφεία ΠΚΜ
Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·	Αξιοποίηση δημόσιου χώρου στην ανάπτυξη των ΑΠΕ Αξιοποίηση ενεργειακού δυναμικού ΑΠΕ Περιφέρειας	Ονομαστική αύξηση της παραγόμενης ισχύος από ΑΠΕ	Ενισχύσεις επενδύσεων για την εγκατάσταση ΑΠΕ σε δημόσια κτίρια (με προτεραιότητα σε περιοχές ΒΑΑ). Υποδομές δικτύων εκμετάλλευσης γεωθερμίας (ΣΔΙΤ) για παραγωγικές και οικιστικές χρήσεις.
Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων / εξοπλισμού αποθήκευσης τοπικά	Εγκατάσταση και λειτουργία 'έξυπνων δικτύων' σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές	Αναβάθμιση του συστήματος διανομής ενέργειας (τοπικού)	Εκσυγχρονισμός υποδομής (δίκτυα), εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας. Συστήματα αποθήκευσης. Υποστήριξη της μετάβασης στην ηλεκτροκίνηση στις πόλεις. Δημιουργία Τοπικών Συμφώνων Δημοσίου – Επιχειρήσεων – Πολιτών Ενέργειας (με προτεραιότητα σε περιοχές ΒΑΑ)

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές·	Πρόληψη, μείωση της επικινδυνότητας και αντιμετώπιση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών. Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των φυσικών και ανθρωπογενών συστημάτων στις πιέσεις της Κλιματικής Αλλαγής.	Ελαχιστοποίηση των απωλειών ζωής και του κόστους των υλικών καταστροφών από φυσικές καταστροφές. Διασφάλιση του φυσικού, οικονομικού και πολιτιστικού κεφαλαίου για της μελλοντικές γενιές.	Ανάπτυξη συστημάτων παρακολούθησης και έγκαιρης διάγνωσης / προειδοποίησης (early warning systems). Ενίσχυση δομών πολιτικής προστασίας, προμήθεια εξοπλισμού -Επενδύσεις για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών. Προώθηση των υπηρεσιών του οικοσυστήματος για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας (πλημμύρες, διάβρωση ακτών, πυρκαγιές). Επενδύσεις για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από πλημμύρες. Επενδύσεις για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από τη διάβρωση των ακτών.. Δράσεις ευαισθητοποίησης και εθελοντισμού στην Κλιματική Αλλαγή. Ενίσχυση των διασυνοριακών μηχανισμών παρακολούθησης – προειδοποίησης και επέμβασης (ενέργειες για Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας)
Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού·	Αποτελεσματική διαχείριση των υδάτινων πόρων Επέκταση της κάλυψης οικισμών, βιομηχανικών και τουριστικών περιοχών με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας Υγρών Αποβλήτων	Βελτίωση της οικολογικής και χημικής κατάστασης των υδατικών συστημάτων της ΠΚΜ	Έργα υποδομής / εκσυγχρονισμού δικτύων ύδρευσης για εξοικονόμηση και βελτίωση ποιότητας πόσιμου ύδατος. Ενισχύσεις ΟΤΑ για ανάπτυξη συστημάτων συλλογής / υδροοικονομίας / ανακύκλωσης για χρήσεις εκτός πόσιμου νερού (προτεραιότητα περιοχές ΒΑΑ). Έργα πρόληψης / περιορισμού ρύπανσης υδάτινων αποδεκτών – Κατασκευή / αναβάθμιση δικτύων αποχέτευσης και ΕΕΛ. Δράσεις ενίσχυσης περιφερειακού συστήματος παρακολούθησης. Ενίσχυση διασυνοριακών μηχανισμών διαχείρισης – παρακολούθησης (ενέργειες για Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας). (Ενισχύσεις για εισαγωγή τεχνολογιών αποδοτικότερης χρήσης νερού στις ΜΜΕ – ενσωμάτωση στις δράσεις του ΣΠ1)
Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία·	Μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία	Μείωση των απορριμμάτων και αποβλήτων που οδηγούνται για τελική διάθεση	Ενίσχυση των υποδομών επαναχρησιμοποίησης – ανακύκλωσης – ανάκτησης. Δημιουργία ενός αποδοτικού συστήματος Διαλογής – Ολοκλήρωση δικτύου Πράσινων Σημείων. Εκπαίδευση / Ενημέρωση πολιτών – επιχειρήσεων για την κυκλική οικονομία. Ενίσχυση για την δημιουργία και την οργάνωση αγορών ανακτώμενων / ανακυκλούμενων υλικών. (Ενισχύσεις για την εισαγωγή τεχνολογιών αποδοτικότερης χρήσης των πρώτων υλών στις ΜΜΕ – ενσωμάτωση στις δράσεις του ΣΠ1)
Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	Βιώσιμη και ισορροπημένη Ανάπτυξη των προστατευόμενων περιοχών. Προώθηση της αστικής οικολογίας. Βελτίωση της ικανότητας των φορέων που συνδέονται με την υλοποίηση του ΕΤΠΑ και του ΤΣ στον τομέα του Περιβάλλοντος και της Κλιματικής Αλλαγής	Βελτίωση των οικολογικών χαρακτηριστικών των Προστατευόμενων περιοχών Βελτίωση της ποιότητας ²⁶ του Αστικού περιβάλλοντος Αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων	Δράσεις βελτίωσης διατήρησης, διαχείρισης και παρακολούθησης οικοσυστημάτων και ειδών. Δράσεις υποστήριξης της διατήρησης μέσα από τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη προστατευόμενων περιοχών. Έργα αναβάθμισης / αύξησης πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον (με προτεραιότητα περιοχές ΒΑΑ). Ενίσχυση εθελοντισμού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Αναβάθμιση και ενίσχυση τεχνικών ικανοτήτων φορέων υλοποίησης έργων στον τομέα / Μονάδες Τεχνικής Υποστήριξης Φορέων

²⁶ Σε ποσοτικούς όρους αύξηση κατά κεφαλήν επιφάνειας πράσινων επιφανειών, μείωσης θερμοκρασιακής διαφοράς με την ύπαιθρο, μείωσης ημερών με υπέρβαση ορίων ατμ. Ρύπανσης, αύξησης προσβασιμότητας των κατοίκων σε πράσινες υποδομές κ.α.

Στόχος Πολιτικής 3 «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων» - ΕΤΠΑ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας	Επέκταση ευρυζωνικότητας	Σύγκληση χρήσης ψηφιακής προσβασιμότητας με τον μ.ό. ΕΕ και μείωση κόστους για επιχειρήσεις και νοικοκυριά	Ενίσχυση της κάλυψης των δικτύων υψηλών ταχυτήτων.
Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ	Επενδύσεις στην διασύνδεση των ΔΕΔ-Μ και την ανάπτυξη της διατροφικότητας	Βελτίωση της προσβασιμότητας από και προς την Περιφέρεια προς τον διεθνή χώρο και εξασφάλιση γρήγορης, ασφαλούς διακίνησης ανθρώπων και αγαθών.	Ολοκλήρωση / βελτίωση της διασύνδεσης των κεντρικών στοιχείων των ΔΕΔ-Μ στην ΠΚΜ (συνδέσεις Εγνατίας Αεροδρόμιο, Λιμάνι). Ολοκλήρωση Σιδηροδρομικού ΔΕΔ-Μ (Ανατολική σύνδεση). Αναβάθμιση τμήματος ΠΑΘΕ Χαλάστρα – Εύζωνοι.
Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα	Ολοκλήρωση / Λειτουργική αναβάθμισης καθέτων αξόνων ΔΕΔ-Μ Στοχευμένες παρεμβάσεις βελτίωσης της επικινδυνότητας	Μείωση του κόστους ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων (συμπεριλαμβανομένου του εξωτερικού κόστους) Μείωση αριθμού ατυχημάτων	Κατασκευή Αναβάθμιση οδικού Συστήματος (τριγώνου) Θεσσαλονίκης – Έδεσσας (Σκύδρας) – Βέροιας). Ολοκλήρωση / Αναβάθμιση Οδικού Συστήματος τουριστικών περιοχών Χαλκιδικής. Βελτίωση της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας σε τμήματα του Δικτύου της ΠΚΜ. Αναβάθμιση και ενίσχυση τεχνικών ικανοτήτων φορέων υλοποίησης έργων στον τομέα του μεταφορών.
Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας	Επενδύσεις δράσεις και υποδομές ΣΒΑΚ	Μείωση του μεριδίου των ΙΧ αυτοκινήτων στις αστικές μετακινήσεις και αστικές εμπορευματικές μεταφορές (έναντι φιλικότερων μορφών μετακίνησης).	Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης. Προώθηση ολοκληρωμένων αστικών δικτύων ποδηλατοδρόμων και βελτίωση της ασφάλειας ποδηλατοδρόμων. Υποστήριξη δικτύου ηλεκτροκίνησης. Ενίσχυση ηλεκτροκίνησης σε ΜΜΕ και ΔΧ μεταφορές (υποδομές και τροχαίο υλικό). Δράσεις οργάνωσης των συστημάτων εφοδιασμού των πόλεων (city logistics). Αστικοί Κόμβοι – ενίσχυση ασφάλειας και απρόσκοπτης κίνησης όλων των μέσων (ΙΧ, ποδήλατο, πεζή, ΜΜΕ) σε αστικούς κόμβους. Πλατφόρμες και σύμφωνα για την εφαρμογή δράσεων βιώσιμης κινητικότητας (car sharing /pooling κ.α.). Ενέργειες ευαισθητοποίησης / εκπαίδευσης σε θέματα ΒΑΚ.

Στόχος Πολιτικής 4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.» - ΕΤΠΑ/ΕΚΤ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
<p>Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών (ΕΤΠΑ)</p> <p>Βελτίωση πρόσβασης στην απασχόληση που αναζητούν εργασία, ιδίως νέων, μακροχρόνια ανέργων και οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ)</p> <p>Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας (ΕΚΤ)</p> <p>Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση (ΕΚΤ)</p>	<p>Συνέχιση επιτυχημένων δράσεων και δομών αντιμετώπισης προβλημάτων ανεργίας, κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας. Επένδυση στην υπάρχουσα τεχνογνωσία και κατάκτηση του <i>modus operandi</i>.</p> <p>Βελτίωση της γνώσης και της ικανότητας εξειδίκευσης δράσεων για την απασχόληση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο</p> <p>Ενίσχυση αστικών δικτύων και συμμαχιών για την απασχόληση</p> <p>Στήριξη της αυτοαπασχόλησης και της απασχόλησης των γυναικών</p> <p>Ενίσχυση καινοτόμων κοινωνικών επιχειρήσεων</p>	<p>Μείωση της ανεργίας, σύγκληση στα ποσοστά απασχόλησης (ενεργού πληθυσμού) στους νέους και της γυναικείας</p>	<p>Ενίσχυση και αναβάθμιση του Περιφερειακού Μηχανισμού Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής</p> <p>Ενισχύσεις γυναικείας επιχειρηματικότητας</p> <p>Ενισχύσεις Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας</p> <p>Ενισχύσεις αταπασχολούμενων που εισέρχονται στην αγορά εργασίας</p> <p>Δράσεις προώθησης της ισότητας στην αγορά εργασίας</p>
<p>Βελτίωση πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω ανάπτυξης υποδομών (ΕΤΠΑ)</p> <p>Βελτίωση ποιότητας, αποτελεσματικότητας και συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων ψηφιακών δεξιοτήτων (ΕΚΤ)</p> <p>Προώθηση ίσης πρόσβασης και ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και εκπαίδευση και μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους (ΕΚΤ)</p> <p>Προώθηση δια βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, καλύτερη πρόβλεψη αλλαγών και νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα (ΕΚΤ)</p>	<p>Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης με έμφαση στην βελτίωση ποιότητας, άρση του αποκλεισμού, βιωματική προσέγγιση και ψηφιακό μετασχηματισμό.</p> <p>Πρωτοβουλίες για την διασύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας</p> <p>Προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης, ευέλικτης διαδικασίας κατάρτισης / αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης</p> <p>Επιδίωξη συμμετοχής στο ευρωπαϊκό όραμα δημιουργίας «Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης» («European Education Area») μέχρι το 2025</p> <p>Καταπολέμηση πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου</p>	<p>Μείωση του φαινομένου του σχολικού αναλφαριθμητισμού</p> <p>Αύξηση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας</p>	<p>Επένδυση υποδομές εκπαίδευσης, (συμπεριλαμβανομένης ΣΔΙΤ)</p> <p>Αναβάθμιση εκπαιδευτικού εξοπλισμού και σχολικών εργαστηρίων – ψηφιακές σχολικές υποδομές.</p> <p>Σχολικός εξοπλισμός AMEA</p> <p>Στοχευμένη επιμόρφωση ανέργων / εργαζομένων σε νέες δεξιότητες</p> <p>Οργάνωση δράσεων συσχετισμένων με ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για νέους, , όπως «Εγγύηση για τη Νεολαία» (Youth Guarantee), το ERASMUSPro που θα αντικαταστήσει το επιτυχημένο ERASMUS+, το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης (European Solidarity Corps)</p>

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
			Διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία, εκμετάλλευση δυνατότητας περιφερειών να χρησιμοποιούν μέρος του μεριδίου κατανομής πόρων για χρηματοδότηση έργων οπουδήποτε στην Ευρώπη, από κοινού με άλλες περιφέρειες.
<p>Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)</p> <p>προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας (ΕΚΤ)</p> <p>προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ)</p>	<p>Ένταξη μεταναστών μέσα από την συμμετοχή στην αγορά εργασίας</p> <p>προώθηση της κοινωνικής ένταξης των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, μεταναστών και των προσφύγων</p> <p>Ενίσχυση των κοινωνικών δομών ένταξης</p>	<p>Βελτίωση της απασχόλησης στις περιθωριοποιημένες κοινότητες, μετανάστες και μειονεκτούσες ομάδες</p> <p>Βελτίωση του μαθησιακού επιπέδου και των δεξιοτήτων ατόμων που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες κοινότητες, μετανάστες και μειονεκτούσες ομάδες</p>	<p>Σχεδιασμός στοχευμένων δράσεων μετά από ουσιαστική αξιολόγηση των αναγκών σε περιφερειακό επίπεδο (στοιχεία από το Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους και τα στελέχη των δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, κ.α.).</p> <p>Προώθηση των υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης</p> <p>Προγράμματα εκμάθησης γλώσσας, κοινωνικού προσανατολισμού, προγράμματα κατάρτισης</p>
<p>Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες• εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης (ΕΚΤ)</p>	<p>Ενίσχυση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.</p>	<p>βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης</p>	<p>Δημιουργία / αναβάθμιση υποδομών πρωτοβάθμιας Περίθαλψης και περιφερειακών νοσοκομείων.</p> <p>Κέντρα Κοινότητας.</p> <p>Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.</p>
<p>Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ)</p> <p>Αντιμετώπιση υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής (ΕΚΤ).</p> <p>Βοήθεια προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων (ΕΚΤ).</p>	<p>Προώθηση κοινωνικής ένταξης των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, μεταναστών / προσφύγων</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας για άστεγους ή γυναίκες που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία</p>	<p>Μείωση του ποσοστού πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας</p>	<p>Σχεδιασμός στοχευμένων δράσεων μετά από ουσιαστική αξιολόγηση των αναγκών σε περιφερειακό επίπεδο (στοιχεία από Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, διάλογο με κοινωνικούς εταίρους και στελέχη δομών παροχής υπηρεσιών, κ.α.).</p>

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
	<p>κέντρων και κέντρων κοινότητας και συμβουλευτικών υπηρεσιών</p> <p>Ανάπτυξη μέτρων για την αντιμετώπιση της φτώχειας των εργαζομένων</p> <p>Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού</p>		<p>Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών / Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)</p> <p>Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού για κοινωνικά θέματα «της διπλανής πόρτας» και την εκπαίδευση του σε θέματα εθελοντισμού</p> <p>Χρήση πόρων ΤΕΒΑ 2% των εθνικών πόρων από το σκέλος του ΕΚΤ για την αντιμετώπιση των ακραίων μορφών φτώχειας με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού και τουλάχιστον 10% για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων</p>

Στόχος Πολιτικής 5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.» - ΕΤΠΑ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές.	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Θεσσαλονίκης	Βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης στην περιοχή εφαρμογής της ΣΒΑΑ Θεσσαλονίκης	Θα καθοριστούν βάσει του Στρατηγικού Σχεδίου της Αστικής Αρχής και στο πλαίσιο των δυνατοτήτων των προτεινόμενων Στρατηγικών Επιλογών των ΣΠ 1,2,3 και 4 καθώς και τα έργα τομέα προστασίας, ανάδειξης και προβολής του πολιτισμού, της δημιουργικής βιομηχανίας και του τουρισμού.
	Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης πόλεων ΠΚΜ	Βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης στα λοιπά αστικά κέντρα της ΠΚΜ	Θα καθοριστούν βάσει του Στρατηγικού Σχεδίου των Αστικών Αρχών και στο πλαίσιο των δυνατοτήτων των προτεινόμενων Στρατηγικών Επιλογών των ΣΠ 2,3 (αστική κινητικότητα) και 4 καθώς και τα έργα τομέα προστασίας, ανάδειξης και προβολής του πολιτισμού, της δημιουργικής βιομηχανίας και του τουρισμού.
	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Τουριστικής Προβολής της ΠΚΜ, των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών.	Αύξηση του αριθμού επισκεπτών και του ποσού που αυτοί ξοδεύουν στην ΠΚΜ	Ενέργειες Προώθησης και Τουριστικής Προβολής

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΜΕΣΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ενίσχυση ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, πολιτιστικής κληρονομιάς και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων	Ολοκληρωμένη Διαπεριφερειακή Χωρική Επένδυση Ολύμπου	Προστασία του οικολογικού αποθέματος, ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και προαγωγή της βιώσιμης τουριστικής Ανάπτυξης	Θα καθοριστούν βάσει Στρατηγικού Σχεδίου ΟΧΕ
	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Αμφίπολης – Σταγείρων – Αγίου Όρους	Προστασία του οικολογικού αποθέματος, ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και προαγωγή της της βιώσιμης τουριστικής Ανάπτυξης Αποτελεσματική προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Θα καθοριστούν βάσει Στρατηγικού Σχεδίου ΟΧΕ . Κατά προτεραιότητα, έργα ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, ενίσχυση επιχειρήσεων τουρισμού
	ή και διακριτό : Πρόγραμμα προστασίας - ανάδειξης Αγ. Όρους		Θα καθοριστούν βάσει Στρατηγικού Σχεδίου ΟΧΕ . Κατά προτεραιότητα έργα για Προστασία του Περιβάλλοντος (συμπεριλαμβανομένης της προσαρμογής και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής), την διατήρηση και ψηφιοποίηση του πολιτιστικού κεφαλαίου, κ.α.
	Ενίσχυση του Πολιτισμού και του Τουρισμού στις περιοχές της υπαίθρου και τις παράκτιες περιοχές		Έργα αποκατάστασης συντήρησης μνημείων με στόχο την τουριστική ανάδειξη και αξιοποίηση, μουσεία και μουσειακές υποδομές

4. ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021–2027

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες εκτιμώνται για το σύνολο των επιλογών που περιγράφονται στην Ενότητα 3 του παρόντος, κατανεμημένες σύμφωνα με την δομή των φορέων προγραμματισμού / διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που υλοποιούνται κατά την τρέχουσα περίοδο 2014-2020 (πλην του ΕΠ Διοικητικής Μεταρρύθμισης, του οποίου οι δράσεις περιφερειακού ενδιαφέροντος έχουν ενσωματωθεί σε επιμέρους Στρατηγικές Επιλογές, καθώς και του ΕΠ Αλιείας).

Για τον υπολογισμό των αναγκών λαμβάνεται υπόψη η εκτίμηση μεταφοράς έργων από τα τρέχοντα Προγράμματα, σύμφωνα με την εικόνα που αυτά παρουσιάζουν σήμερα (εντάξεις, συμβασιοποιήσεις, πορεία πληρωμών).

Η κατάρτιση του σχεδίου προϋπολογισμού πραγματοποιήθηκε ανά Ειδικό Στόχο (βλ. Παράρτημα Ι, πίνακες 1 ως 5) και έλαβε υπόψη τις υφιστάμενες δεσμεύσεις – κατανομές υλοποίησης έργων στην Περιφέρεια, όπως αυτές κατεγράφησαν στις 20.09.2019 από το anaptyxi.gov.gr.

Η κατανομή ανά φορέα πολιτικής έλαβε υπόψη (α) την πρόθεση της Περιφέρειας να αναλάβει μέσω της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΕΠ ΚΜ την συνολική διαχείριση του 60% των πόρων που θα διατεθούν προς την Περιφέρεια, καθώς και (β) τον επιμερισμό των δυνητικών δικαιούχων αναλόγως του κεντρικού ή περιφερειακού χαρακτήρα τους.

Ο συνολικός προτεινόμενος προϋπολογισμός ανέρχεται για το σύνολο των ΕΔΕΤ στα 4.000.000.000 €, ποσό που αντιστοιχεί σε 18,6% των πόρων που προβλέπει η ανακοίνωση της Επιτροπής της 25.8.2018 επί των Σχεδίων Κανονισμών για τη νέα Προγραμματική Περίοδο για την Ελλάδα (βλ. Πίνακα 7, Παράρτημα Ι). Ανά ταμείο η αναλογία αυτή είναι 19,9% για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής και 15,3% για το ΕΚΤ+, ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι επί του παρόντος δεν έχουν υπολογιστεί χρηματοδοτήσεις σε τομείς που είναι εκτός αρμοδιοτήτων περιφερειακής διοίκησης και οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούν το ΕΚΤ+, καθώς και Πεδία Παρέμβασης της Ψηφιακής Σύγκλισης που αναφέρονται στην Διοικητική Μεταρρύθμιση σε επίπεδο Κεντρικής Κυβέρνησης μόνο. Επίσης δεν υπολογίζονται οι απαιτήσεις για Τεχνική Βοήθεια των νέων Προγραμμάτων.

Στους πίνακες 8 και 9 του Παραρτήματος Ι, παρουσιάζονται οι «δεσμεύσεις» ποσών σε συγκεκριμένους θεματικούς ή χωρικούς στόχους και ο βαθμός κάλυψης των σχετικών απαιτήσεων που αναφέρουν τα σχέδια Κανονισμών.

Πίνακας: Κατανομή Πόρων ΕΔΕΤ ανά Στόχο Πολιτικής και Φορέα Προγραμματισμού / Διαχείρισης

Στόχος Πολιτικής	Περιφέρεια ΕΠ ΠΚΜ 2021-2027	Κεντρικοί Φορείς			Σύνολο
		Επιχειρηματικότητα και καινοτομία	Υποδομών και Περιβάλλοντος	Εκπαίδευση, Δια βίου Μάθηση, Πρόνοια	
Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού	756.000.000	324.000.000			1.080.000.000
Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων	502.000.000		358.000.000		860.000.000
Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων	279.000.000		656.000.000		935.000.000
Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων	170.000.000				170.000.000
Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.	633.500.000			271.500.000	905.000.000
Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών	50.000.000				50.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	2.390.500.000	324.000.000	1.014.000.000	271.500.000	4.000.000.000
Αναλογία Φορέα προς Σύνολο	60%	8%	25%	7%	